

Vajda Tamás: *A foederatio Americana szegedi története*

Szent Imre Egyesület Szegeden az Emericana előtt

A Foederatio Emericana előzményeként a katolikus egyetemi hallgatóknak működött már szervezete az 1921/22., első egyetemi tanévtől kezdve. Ez a zöld bársonysapkás Szent Imre Egyesület, amelyet még Kolozsvárról hoztak magukkal az egyetem polgárai.¹ Ennek a szervezetnek az élén dr. Erdélyi László nyilvános rendes egyetemi tanár állt, s az ő pártfogása alatt a nagy taglétszámú szervezet igen szép és tekintélyes munkát végzett.² Olyannyira, hogy az első években az egyetemi ifjúság legnagyobb létszámú szervezete a Szent Imre Egyesület volt, melynek 300 hallgató volt tagja.³

A szegedi Szent Imre Egyesület kezdeti jelentőségét mutatja, hogy ez szervezte meg az Első Alföldi Katolikus Diáknagygyűlést 1922. szeptember 8-án az Alföldi Katolikus Nagygyűlés keretében.⁴ 1923. március 11-én a Szent Imre Kör díszes ünnepélyt rendezett a Korzó Mozi helyiségében fennállásának 20. évfordulója alkalmából.⁵ A Szent Imre Kör olyan fontosnak tartotta a hallgatók szociális problémáinak rendezését, hogy az önálló akcióktól sem rettent vissza. Ezt a célt szolgálta az 1923 tavaszán felvetett diákjóléti üzemek részvénytársasági formában való megalapításának és üzemeltetésének gondolata.⁶ 1923 augusztus-

¹ Az első Szent Imre Önképző Egyletet 1888-ban alapították Budapesten. Az egylet alapítói egyházi részről Steiner Fülöp, a Szent István Társulat alelnöke és Breznay Béla egyetemi tanár, a világiak közül pedig Zichy Nándor, Szápáry László és Pálffy Sándor grófok voltak. A Kör működésének virágkora a 20. század elejére esik. Ezt a korszakot az új egyházi elnök, Glattfelder Gyula megválasztása nyitotta meg 1899-ben. *Prímási Levéltár*, Esztergom Cat. 25. 4850/1899. 1902-ben az egyesület új alapszabályt fogadott el, ekkor lett a neve Szent Imre Kör. CSÍKY BALÁZS: *A Szent Imre Kör*. (továbbiakban: CSÍKY 2007.) In: Kerny Terézia (szerk.): *Szent Imre 1000 éve. Tanulmányok Szent Imre tiszteletére születésének ezredik évfordulója alkalmából*. Székesfehérvár, 2007. 150.; VICZIÁN JÁNOS: *Szent Imre Kör*. In: *Magyar katolikus lexikon*. Budapest, 2007. XII. kötet 827–828.; CSÍKY BALÁZS: *Az első felekezeti egyetemi diákegyesület a Budapesti Tudományegyetemen. A Szent Imre Kör története*. (<http://www.psat.hu/konferencia/csiky.pdf>) (letöltve: 2012. április 14.)

² Erdélyi László már a világháború éveitől kezdve a diákszervezet tanárelnöke lett Kolozsvárott, s ő adott zászlót is a szervezetnek, melyet 1921-ben szintén Erdélyi László hozott át Kolozsvárról. ERDÉLYI LÁSZLÓ: *Ünnepi gondolatok egy egyetemi tanár íróasztalánál*. Szeged, 1943. 3., 5.; BUKOVSKY LÁSZLÓ: *Első tíz év. A Foederatio Emericana szegedi corporatiojának története*. (továbbiakban: BUKOVSKY 1936) Szeged, 1936. 23.

³ CSÍKY 2007. 150.

⁴ Prímási Levéltár Esztergom Cat. 46. 2546/1922.; *Katolikus Ébredés* II. (1922) október 3.

⁵ Az ünnepély bevezetéseként a belvárosi templomban szentmisén jelentek meg a kör tagjai. A megnyitó beszédet dr. Lázár Ferenc elnök, az üdvözlő beszédet dr. Tóth Imre, a Katolikus Kör elnöke mondta. Jablonkay Gábor magasívú szavakkal méltatta a Pax Romana értelmét és jelentőségét, majd Reck Endre főtitkár a kör történetéről tartott felolvasást. Dr. Erdélyi László egyetemi tanár zárszavai után a résztvevő hallgatóság elimádkozta a magyar hiszekegyet. Szegedi Új Nemzedék (1923) március 13. 3.

⁶ Az első tervezett üzem a cipészüzem volt, melynek felállításához szükséges 1 millió korona

tusában nyílt meg a Centrum Fogyasztási Szövetkezet a Dugonics tér 2. szám alatt, ahol a legkülönbözőbb szükségleti cikkeket beszerző egyetemi hallgatókat és a szélesebb közönséget egyetemisták szolgálták ki. A kedvezményes árak mellett befolyó üzleti jövedelmet diákjóléti célokra fordították.⁷ A Kör taglétszámára jellemző, hogy 1923. április 11-én az évi lovaggá avatás alkalmával egyszerre 70 leventét avattak lovaggá.⁸ A hitéleti⁹ és szociális programok mellett tagjainak idegen nyelvi kurzusokat is szervezett a kör.¹⁰ Ez a korabeli egyetemi ifjúsági egyesületek közül a legnagyobb évi taggyarapodást jelentette. A kör különféle ünnepi rendezvényein rendszeresen megjelent és aktív szerepet töltött be Glattfelder Gyula csanádi megyéspüspök is. Így például az 1924. május 18-i évváró ünnepélyen, amikor is az egyesület fővédnökeként a fópásztor tartotta a szentmisét és a Te Deumot.¹¹

A budapesti Szent Imre Egyesület 1928-ban Szegeden tartotta XI. vándorgyűlését, amelyen alapításának 40. évfordulója alkalmából Glattfelder Gyula püspök a Fogadalmi templomban felavatta a szegedi Szent Imre Egyesület új lovagjait. Este a Tisza Szállóban hangversenyt rendeztek, amelyen a szegedi egyesület zenekara is fellépett.¹² Szintén 1928-ban került sor a Szent Imre Egyesület új helyiségének átadására és püspöki felszentelésére.¹³ A Szent Imréről elnevezett különféle katolikus ifjúsági egyesületek utólagos pontos elhatárolását megnehezíti, hogy a Szent Imre Kollégium katolikus egyetemi hallgatói között is szerveződött egyesületi élet: meggypiros bársonysapkát¹⁴ viselve szintén mutattak némi önszerveződést, és önálló színek és jelvények viselésével, önálló programok szervezésével igyekeztek megkülönböztetni magukat mind a Szent Imre Egyetemi Egyesülettől, mind az Americanától.

Kezdetek

1921. június 29-én vette át a Foederatio Emericana katolikus egyetemi bajtársi egyesület első 12 alapító levente tagja (mindnyájan a budai Szent Imre Gimnázium végzős diákjai)¹⁵ Bittér Illés¹⁶ ciszterci rendi tankerületi főigazgatótól, a

alaptókkét 5000 db 200 korona névértékű részvény lejegyzésével kívánták összehozni. Szegedi Új Nemzedék V. (1923) március 18. 4.

⁷ Szegedi Új Nemzedék V. (1923) augusztus 5. 2.

⁸ Szegedi Új Nemzedék V. (1923) április 12. 3.

⁹ Például 1926 tavaszán március 22–24. között este 8 órai kezdettel a Katolikus Kör nagytermében tartottak nagyböjti lelkigyakorlatot az egyetemisták számára. Szegedi Új Nemzedék VIII. (1926) március 19. 4.; Szegedi Új Nemzedék VIII. (1926) március 21. 5.

¹⁰ Szegedi Új Nemzedék V. (1923) április 22. 5.

¹¹ Szegedi Új Nemzedék VI. (1924) május 20. 1.

¹² Vox Academica II. (1927–1928) 282–283.

¹³ Szegedi Új Nemzedék X. (1928) október 28. 5.

¹⁴ BUKOVSKY 1936. 46.

¹⁵ BAKOS MIKLÓS: *A Foederatio Emericana*. In: Mollay Károly (szerk.): Schwartz Elemér emlékére. Elmar von Schwartz zum Gedächtnis. Budapest, 1991. 75.

¹⁶ Bitter Illés (1868–1939) ciszterci szerzetes gimnáziumi tanár, 1907-ben a Katolikus

szövetség megalapítójától és első commendatorától a zöld sapkát, és ekkor kezdte meg tulajdonképpeni szervező munkáját dr. Schwartz Elemér¹⁷ ciszterci rendi tanár.¹⁸ Az Emericana szervezése közvetlen német hatásra történt: a Cartellverband szervezete szolgált alapul.¹⁹ Az a Cartellverband, ami a német katolikusok Centrum Pártjának (Zentrumspartei, 1870–1933) egyik legfontosabb háttérintézménye, utánpótlásbázisa volt.²⁰ 1921 után – egy rövidebb nyugalmi periódust követően²¹ – a fővárosi példát követve a vidéki városokban is egymás után alakultak meg az önálló conventek és corporatiók.²² 1926 januárjában országosan már 32, 1928-ban 41,²³ 1941-ben pedig 72 corporatiója volt az Emericának.²⁴

Középiskolai Tanáregyesület egyik alapítója. 1908–1911 között a pécsi katolikus felsőbb leányiskola, az 1911/12. tanévben a bajai ciszterci főgimnázium, majd 1912-től a budapesti Szent Imre Gimnázium főigazgatója, 1927-től címzetes clairvaux-i apát. Német nyelv és irodalom tankönyveit a középiskolákban évtizedeken át használták. Magyar katolikus lexikon. (<http://lexikon.katolikus.hu/B/Bitter.html>) (letöltve: 2012. április 14.)

¹⁷ Schwartz Elemér (1890–1962) ciszterci szerzetes, néprajztudós, germanista, 1916–1935 között kisebb megszakításokkal gimnáziumi tanár, közben 1921-ben Budapesten német nyelvjárásból egyetemi magántanári képesítést nyert, 1936–1948 között a budapesti tudományegyetem német nyelvészeti és néprajzi tanszékének nyilvános rendes tanára, az Emericana megalapítója és megszüntetéséig főtárgya. 1949-ben nyugatra távozott. 1950-től haláláig a leuveni egyetemen a német kultúrtörténet és néprajz tanára. GALAMBOS IRÉNEUSZ: *Száz évvel ezelőtt született Schwartz Elemér*. In: Mollay Károly (szerk.): *Schwartz Elemér emlékére*. Elmar von Schwartz zum Gedächtnis. Budapest, 1991. 8–9.; VICZIÁN JÁNOS: *Schwartz Elemér*. In: Magyar katolikus lexikon. Budapest, 2006. XI. kötet 973. (<http://lexikon.katolikus.hu/S/Schwartz.html>) (letöltve: 2012. április 14.)

¹⁸ BUKOVSKY 1936. 15.

¹⁹ A Foederatio Emericana megszervezésében és vezetésében mindvégig kulcsszerepet betöltő Schwartz Elemér 1920 novemberében vett részt Münchenben a Cartellverband gyűlésén, miközben germanisztikai tanulmányokat folytatott a városban. BAKOS 1991. 75.

²⁰ ÚJVÁRY GÁBOR: *Egyetemi ifjúság és katolicizmus a „neobarokk társadalomban”*. A Foederatio Emericánáról. (továbbiakban: ÚJVÁRY 2010) In: Új: A harmincharmadik nemzedék. Politika, kultúra és történettudomány a „neobarokk társadalomban”. Budapest, 2010. 431.

²¹ 1922 nyaráig még csak 5 működő corporatióval rendelkezett, és így ebben az időszakban nagyobb befolyáshoz még nem jutott. LADÁNYI ANDOR: *Az egyetemi ifjúság az ellenforradalom első éveiben (1919–1921)*. Budapest, 1979. 102.

²² Az Emericana első hat corporatiója Budapesten szerveződött meg, de már ezek is az azonos megyéből vagy városból származó fiatalokat és végzett diplomásokat egyesítették. Ezt elnevezésük is kifejezte. 1921 októberében szervezték meg az első corporatiót, a Trans Danubiát, ezt követte az Alba Regia, a Sopianae, a Savaria, az Arrabona és a Transsylvania. Alig egy évvel később, 1922 novemberében Óriás Nándor – az egeri Katolikus Jogakadémia tanára, a római jog neves professzora – bejelentette, hogy az akadémia hallgatói Szirmacsányi Lajos egeri érsek védnöksége alatt megalakították az első vidéki tagegyesületet, a Corporatio Agriát. ÚJVÁRY 2010. 433–434.

²³ LADÁNYI ANDOR: *Egyetemi ifjúsági szervezetek a Horthy-korszakban*. Educatio IV. (1995) 268.

²⁴ ÚJVÁRY 2010. 430.

Az Americana célja

Az alapszabály megfogalmazása szerint: „Az Americana célja a magyar egyetemek, főiskolák és főiskolai jellegű intézeteknek jelenlegi és volt, katolikus hallgatóit színeket viselő Corporatiókban, ill. önálló Conventekben egyesíteni, ezeket egységesen irányítani; tagjait a gyakorlati katolicizmusra és hazafiságra nevelni és ebben megtartani. Követeli a párbajnak, mint vallás- és kultúraellenes intézménynek eltörlését.²⁵ Tagjai kötelességüknek ismerik egymásnak és főként az Americana ifjúságának támogatását, az összetartozás érzetének felkeltését és ápolását. A cél elérését szolgáló eszközök: gyűlések, ünnepélyek, előadások és jótékonykodás. Az Americana politikával nem foglalkozik,²⁶ s tagjainak politikai magatartására befolyást nem gyakorol.”²⁷

Szegedi kezdetek

Az Americana szegedi megszerveződése leginkább három személlyel fonódik össze. Dr. moóri Glattfelder Gyula csanádi püspök, aki 1923-tól Szegeden működött, vitéz Bakonyi Imre és Virág Sándor játszott vezető szerepet a kezdeti szervezésben.²⁸ Virág Sándor²⁹ egy évtizeddel későbbi visszaemlékezése szerint:

²⁵ Szegeden is kiemelt célként küzdöttek a párbaj gyakorlata ellen. Dr. Szentgyörgyi Elemér ügyvéd, az Americana archiadvocatusa 1930 márciusában tartott előadást a párbaj megszüntetése ellen. Szegedi Új Nemzedék XII. (1930) március 29. 2. Röviddel ezt követően a Corporatio Clusia műsoros díszcuriálisának központi témája is a párbaj elleni hathatós fellépés volt. Szegedi Új Nemzedék V. (1923) április 12. 5.

²⁶ 1940. április 13-án tartották az Americana szegedi corporatiói díszcuriálisukat, amelyen Haán György ünnepi beszédében kifejtette: „Az Americana napi politikát nem folytat. Nem hajlandó túrni, hogy bárkinek politikai ugródeszkája legyen. Az Americana gondoskodik az ifjúság szociális neveléséről, és amikor a szociális kérdés megoldásáról beszél, akkor az igazság és törvény alapján követeli a szociális reformokat.” Szegedi Új Nemzedék XXII. (1940) április 16. 7.

²⁷ SCHWARTZ ELEMÉR – BITTER ILLÉS: *A Foederatio Americana katolikus magyar egyetemi és főiskolai bajtársi szövetség alapszabályai*. (Bibliotheca Americana 3.) Budapest, 1933. 4.

²⁸ Bakonyi Imre későbbi visszaemlékezése szerint „A püspök úr végtelen nagy jóindulattal kezelte az Americana ügyét. Ő küldte a mozgalomba Virág Sándor hittanár urat, aki az ifjúság megszervezésénél végzett pótolhatatlan munkát. A Kegyelmes Úr személyesen eljött megbeszéléseinkre, több ízben fogadott bennünket, és láttam, milyen rosszul esett neki az, hogy az ifjúság nem tudott megegyezni azon az emlékezetes tanácskozáson, amelyen a Szent Imre B. Egyesületet be akartuk olvasztani az Americanába.” BUKOVSKY 1936. 19. Az Americana szegedi megalakulásában néhány akkori egyetemista is jelentős szerepet játszott pl. Zétényi Zehntbauer János és Szilágyi Tichy Béla. Zehntbauer János szerint: „A Kegyelmes Úr szeretettel nézte az Americana alakuló munkáját. Sokszor felhívatott magához, és tanácsokkal, sőt anyagiakkal is ellátott bennünket. Az Ő általa adományozott 500.000 korona volt az az összeg, amiből az első legszükségesebb kellékeket, papírost, bélyegzőt, miegymást vettük.” BUKOVSKY 1936. 21. Glattfelder Gyula csanádi megyéspüspök és a szegedi Americana szoros kapcsolatára utal, hogy 1936 májusában közösen ünnepelték a főpásztor 25 éves jubileumát és a szegedi Americana működésének 10. évfordulóját. Szegedi Napló XII. (1936) május 3. 5.; Délmagyarország XII. (1936) május 3. 7.

²⁹ A szegedi állami reálgimnázium hittanára volt az 1923/24. és az 1936/37. tanév között. UDVARI-NAGY ISTVÁN (szerk.): Centenárium emlékkönyv. Iskolánk száz éve. Szeged, 1998. II. 299.

„Engem a Püspök Úr hivatott fel, és bízott meg azzal, hogy az Emericánát az ifjúsággal szervezzem meg. A Központ, úgy tudom, hogy Bakonyi tanár úrnál a dominusokat szervezte.”³⁰ Nyilatkozatából kirajzolódik az alapítók szándéka is: „A Szent Imre Bajtársi Egyesület kizárólag helyi alakulat volt. Viszont azt, hogy a diákfronton országos jellegű mozgalmak is lehetségesek, bizonyította a Turul Szövetség. Kellett egy olyan kimondottan katolikus diákszervezet, amely az egész országot behálózza, és amely az ifjúság katolikus alapon való megszervezésén kívül az úri társadalom katolikus tagjait közelebb hozza az ifjúsághoz.”³¹

Vitéz Bakonyi Imre gimnáziumi tanár tárgyalásokat, levelezéseket folytatott az Emericana központjával, és ezek alapján dr. Csathh Béla postaigazgató több alkalommal is lelátogatott Szegedre. Bakonyi lassan maga köré szervezte a legelkeltebb szegedi katolikus személyiségeket: dr. Erdélyi László nyilvános rendes egyetemi tanárt, dr. Tóth Imre kormányfőtanácsost, Scheffer Ferenc postafőtanácsost, dr. Pap Nándor orvost, Orbán János, Révai József piarista tanárokat.

Hosszas szervezőmunka után 1926. február 27-én dr. Ury Lajos ítélőtáblai tanácselnök vezetésével 4 központi dominus érkezett Szegedre, akiknek vezetésével a városháza dísztermében tartott díszközgyűlésen kimondták a szegedi Emericana megalakulását.³² Ezt követően felgyorsult a Szent Imre Bajtársi Egyesület tagjainak átlépése az Emericana szervezetébe. A két katolikus ifjúsági egyesület számos tagja és vezetője is egyetértett a két szervezet összeolvadásával, illetve egész pontosan a Szent Imre Bajtársi Egyesület intézményes átlépésével. Ám az egyesületek összeolvadását célzó nagygyűlésen végül is megbukott az intézményes összeolvadás gondolata, a Szent Imre Bajtársi Egyesület fennmaradt, ám az Emericana dinamikus terjeszkedésével szemben lassú és hosszas agónia után végül 1929 elején végleg megszűnt.³³

1926. május 5-én a szegedi Emericana megtartotta a kék-vörös-arany színeket viselő Corporatio Marisia első tisztikarválasztó gyűlését. Ekkor vették át a corporatio irányítását dr. Tóth Imre kormányfőtanácsos prior, dr. Pap Nándor subprior,

³⁰ BUKOVSKY 1936. 17.

³¹ BUKOVSKY 1936. 17.

³² Szegedi Új Nemzedék VIII. (1926) február 27. 4.; Szegedi Új Nemzedék VIII. (1926) február 28. 4.

³³ Közben 1928. február 15-én az Emericana, a Szent Imre Egyesület, az egyetemi hallgatók Mária-kongregációja az egységes működés biztosítására elhatározták, hogy megalakítják az Országos Magyar Katolikus Főiskolai Diákszövetség szegedi csoportját. Az alakuló közgyűlés egyhangúlag dr. Szandtner Pál egyetemi tanárt választotta meg tanárelnökének, valamint P. Elsasser Gyula jezsuita házfőnököt (BIKFALVI GÉZA: *Magyar jezsuiták történeti névtára 1853–2003*. /továbbiakban: BIKFALVI 2007./ Budapest, 2007. 59.) egyházi tanácsadónak. Szegedi Új Nemzedék X. (1928) február 16. 3. A budapesti Szent Imre Egyetemi Egyesület még évekkel később is eredményesen működött az Emericana mellett. Szegedi Új Nemzedék X. (1935) december 13. 3.

Virág Sándor lelkész, Zehntbauer János jogszigorló senior és Herzsényák Mihály consenior.

1926. május 8-án érkeztek Szegedre az Emericana avatói, élükön Bitter Illés commendatorral. Vele voltak Térffy Béla nyugalmazott miniszter, dr. Ury Lajos, dr. Orbán László törvényszéki bíró, Bánlaky Géza fővárosi tanácsnok, dr. Schöwitsky Bertalan és dr. Zaygha Béla ügyvédek, Száva Sándor mérnök és Csath Béla. A vendégeket dr. Erdélyi László és dr. Szandtner Pál egyetemi tanárok fogadták a pályaudvaron. Az első ünnepélyes avatásra másnap, május 9-én délelőtt 10 órakor került sor. 114 szegedi úr fogadott úri parolával hűséget az Emericának. Soraikban ott volt Aigner Károly főispán, Somogyi Szilveszter polgármester, Menyhárt Gáspár, Szandtner Pál, Kogutowicz Károly, Kosutány Ignác, Csengery János, Dávid Lajos, Erdélyi László egyetemi tanárok, Lippay György tankerületi főigazgató, dr. Dobay Gyula volt főispán, ügyvéd és a szegedi katolikus társadalom számos jelentékeny személyisége.³⁴

Még az 1925/26. tanév hátralévő heteiben az első szegedi curiális üléseken Agócsy László javaslatára elfogadták a szegedi Emericana jelmondatát: „*Tu ne cede malis, sed contra audentior ito!*”³⁵ (azaz: „Ne engedj a rossznak, inkább még bátrabban szállj vele szembe!”) Adminisztrációs kölcsönért dr. Szandtner Pál professzorhoz fordultak, aki egymillió koronát adott a megjelölt célra. A Katolikus Kör vezetőségétől pedig a Kör termeinek használatára kértek engedélyt gyűléseik számára.³⁶ 1926. június 6-án az Emericana és a Szent Imre Kör közös évváró Te Deumot tartott a Fogadalmi templomban.³⁷

Az 1926/27. tanév elején nagyszabású tánciskolát rendezett az Emericana Szegeden, melynek 25 kisasszony és 30 emericánás ifjú volt a tagja.

1926. december 3-án a corporatio senioratusa tisztelgő látogatást tett protektoránál, a Püspök Úrnál, aki hosszasan elbeszélgetett a fiúkkal, szeretettel érdeklődött az Emericana ügyei iránt, és ellátta őket jótanáccsal.³⁸

1927. február 6-án alakult meg a Corporatio Marisia Familiája, melyet dr. Somogyi Szilveszterné, a corporatio dominája szervezett meg. A vidám hangulatban eltöltött este bevezetéseképpen beszédet mondott dr. Erdélyi László professzor.³⁹

1927. február 26-án Szegedre érkezett gróf Klebelsberg Kuno kultuszminiszter.

³⁴ Szegedi Új Nemzedék VIII. (1926) május 7. 4.; Szegedi Új Nemzedék VIII. (1926) május 8. 4.; Szegedi Új Nemzedék VIII. (1926) május 9.; Szegedi Új Nemzedék VIII. (1926) május 11. 3.; BUKOVSKY 1936. 2526.

³⁵ BUKOVSKY 1936. 27. (Vergilius: Aeneis VI. ének 95–96. sor)

³⁶ BUKOVSKY 1936. 27.

³⁷ Szegedi Új Nemzedék VIII. (1926) június 5. 4.

³⁸ BUKOVSKY 1936. 28.

³⁹ BUKOVSKY 1936. 28.

Az ifjúság testületileg vonult a miniszter fogadására, de valószínűleg valami teljesen személyes és kicsinyes okból kifolyólag az Emericánát a kivonulásnál mellőzés érte, így kénytelen volt a pályaudvarról visszavonulni az egyetemre, hogy ott külön fogadja a kultuszminisztert. De másnap a miniszter Herzsenyák Mihály conseniort és Hrabovszky Dezső cerimoniariust kihallgatáson fogadta, velük hosszasan elbeszélgetett, és az Emericana sikereit örömmel vette tudomásul.⁴⁰

1927. április 30-án a Magyar kir. Ferenc József Tudományegyetem rektora hivatalosan tudomásul veszi az Emericana szegedi működését, és az Emericánát az egyetemi hallgatók egyik hivatalos egyesületéül ismeri el.⁴¹

A május elején megtartott apróvizsgán kb. 40 apród tett sikeres tanúságot felkészültségéről és elhivatottságáról, ezt követően május 14-15-én került sor az ünnepélyes avatásra és ballagásra. Az avatásra leutaztak Budapestről Bitter Illés és Schwartz Elemér, dr. Szentgyörgyi Elemér archiadvocatus, Hollán Péter postafőigazgató, Kürtös Károly fővárosi számtanácsos, Radó Sándor delegátus, Eleőd Tihamér gyáros, Kühn Szaniszló főcerimoniarius, dr. Szentpéteri Gyula és Kasza István, a Corporatio Jasonia seniore. Az avatás ünnepélyes püspöki misével kezdődött, amely után a Tisza Szálló nagytermében kezdetét vette a szertartás. 22 dominust, 40 leventét, 36 nagyasszonyt és 21 kisasszonyt avatott az Emericana.⁴²

Az 1927. október 11-én tartott curialis ülésen a Corporatio Marisia hivatalosan is kettévált, és elismerte a Corporatio Banatia Foederatio Emericana megalakulását. Az új corporatio a búzakék-fehér-arany színeket választotta, és elfogadta jelszavát is: „*Volo, valeo.*”⁴³ Védőszentjéül Szent Tamást választotta.⁴⁴ A továbbiakban a Corporatio Marisia a Katolikus Kör helyiségeiben, a Corporatio Banatia pedig a Fogadalmi templom torony alatti kis szobájában tartotta összejöveteleit.⁴⁵

1927. október 28-án tartották a szegedi egyetemi és főiskolai diákegyesületek tiltakozó gyűlésüket a numerus clausus eltörlése, illetve módosítása ellen, melyen az egyetemi tanárok közül dr. Kolosváry Bálint, dr. Kiss Albert és dr. Széki Tibor jelentek meg. Kilenc pontba foglalta az ifjúság álláspontját, melyhez egymás után csatlakoztak az ifjúság vezérei. Sajnálatos módon az Emericana képviselőjét, Csorba Gáspárt csak legutolsónak engedték szóhoz jutni a csatlakozó képviselők közül, s a közgyűlés nem járult hozzá, hogy a kilenc pontot a központi MEFHOSz-on, a Turul Szövetségen és a Diák Nagybizottságon kívül a Katolikus Diákszövetségnek is felterjesszék.⁴⁶

⁴⁰ BUKOVSKY 1936. 29.

⁴¹ BUKOVSKY 1936. 29.

⁴² BUKOVSKY 1936. 29.

⁴³ BUKOVSKY 1936. 31.

⁴⁴ Szegedi Új Nemzedék XIII. (1931) március 8. 8.

⁴⁵ BUKOVSKY 1936. 32.

⁴⁶ BUKOVSKY 1936. 32.

1928. február 7-én tartották a corporatiók első közös farsangi estélyüket, mely mind anyagilag, mind erkölcsileg kitűnően sikerült. A műsort dr. Menyhárt Gáspár kancellár beszéde nyitotta meg, majd Nemes Czike Gáborné (született Lovich Ilonka) és Techner Józsefné (született Szenttamási Alma) nagymasszonyok, Bielek Mária kisasszony, Ivánkovics Ferenc és Pap József levették szerepeltek nagy rátermettséggel, szép sikereket aratva.⁴⁷

A szokásos lelkigyakorlatokat március 15–17-ig P. Csávossy Elemér S. J. (1883–1972) tartotta.⁴⁸ Mind a lelkigyakorlaton, mind pedig az azt követő március 18-i közös szentáldozáson a curiák teljes számban vettek részt, más egyesületbe tartozó katolikus egyetemi hallgatókkal egyetemben.⁴⁹

Ebben a félévben az addig szokásos emericánás tevékenységek kibővültek közérdekű, közismereti programokkal is: kirándulásokat tettek a gyufa- és kendergyárba, valamint bevezették a corporatiók közötti futballmérkőzést.⁵⁰ Az avatás ebben az évben május 12-én a piaristák dísztermében volt. Budapestről Bernolák Nándor nyugalmazott miniszter, praeceptor érkezett Szegedre, dr. Vécsey J. Aurél kíséretében, aki az avatáson beszédet mondott. Az ünnepségen Várhelyi József pápai prelátust a Corporatio Banatia protectorává, dr. Révai Józsefet pedig a Corporatio Marisia lelkészévé avatták.⁵¹

Szegedi szervezetek kiépítése

1928. május 24-én közös decanatusba foglalták össze az alföldi emericánás corporatiókat: a Banatiát, a (szentesi) Crusiát, a (kecskeméti) Jasygiát és a Marisiát. A decanatus élére dr. Szandtner Pál nyilvános rendes egyetemi tanár, a Banatia subpriora, a Diákvédő és Diákjóléti Iroda korábbi vezetője került.⁵²

A decanatus 1929. szeptember 29-i ülésére Budapestről Schwartz Elemér és dr. Szentgyörgyi Elemér érkezett Szegedre. A központi látogatás célja a propaganda-kirendeltség felállítása és a decanatus működésének megszilárdítása volt.⁵³ 1928. november 2-án megalakult az első szegedi corporatióközi kamara, amely a szegedi emericánás élet parlamentje lett.

1929 tavaszán vette kezdetét a szegedi Kir. Katolikus Tanítóképző Intézetben egy újabb szegedi emericánás corporatio szervezése, de csak 1929 őszére valósult meg a tanítóképző ötödéves tanulóiból álló Corporatio Szegediensis felállítása. 1929. október 12-én hivatalosan is megalakult ez a corporatio. Színei: vöröslila-arany. Jeligeje: „*Fiat lux!*” („*Legyen világosság!*”). Védőszentje: Don Bosco

⁴⁷ BUKOVSZKY 1936. 33.

⁴⁸ BUKOVSZKY 1936. 33.; BIKFALVI 2007. 47.

⁴⁹ Szegedi Új Nemzedék X. (1928) március 11. 6.

⁵⁰ BUKOVSZKY 1936. 33.

⁵¹ Szegedi Új Nemzedék X. (1928) május 13. 6.

⁵² BUKOVSZKY 1936. 36.

⁵³ BUKOVSZKY 1936. 36.

Szent János.⁵⁴ Szintén 1929. október 23-án került sor a Kolozsvárról elnevezett Corporatio Clusia megalapítására is. Ennek az egységnek priora dr. Berecz János nyilvános rendes egyetemi tanár lett. A subpriorságot dr. Pázmány Ödön nyerte el. A corporatio színei: arany-meggypiros-arany. Jellegje: „*Per aspera ad astra!*” („*Göröngyös úton a csillagokig!*”)⁵⁵ Ezen az őszön hivatalosan megalakult a Corporatio Danubiana is. Színei: ezüst-arany-kék. Jelmondata: „*Ev τούτω νικά!*” („*E jelben győzni fogsz!*”). A corporatio priori tisztjét dr. Pettykó János egyetemi főtanácsos töltötte be.⁵⁶

1929. november 12-én⁵⁷ azonban a tanítóképző intézeti diákok mellett az Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola hallgatóiból is önálló emericanás corporatio szerveződött. Az alapító dominusok élén ott szerepelt dr. Szőkefalvi Nagy Gyula főiskolai tanár, alapító prior, dr. Mester János főiskolai tanár, aki a lelkeszi tisztséget vállalta, dr. Révai József piarista tanár, Szögi Endre főiskolai zenetanár, özv. Radnóthy Dezsőné későbbi domina, Trebiczky Sári főiskolai hallgató, első házikisasszony, aki a leányok legnagyobb szegedi csoportját szervezte meg. Mivel ez a corporatio, igazodva a főiskola országos beiskolázási hatásköréhez, nemcsak egy jól meghatározható szűkebb vidékről, hanem az egész országból gyűjtötte össze tagjait, nevét Corporatio Integrában határozta meg. Szőkefalvi Nagy Gyula szerint a jelképként választott fekete-zöld-arany színek a haza mai gyászát, élő reményét és jövődő aranykorát jelenítették meg, csakúgy mint a jelszavuk: „*Integra vita, integra patria!*” („*Egységes élet, egységes haza!*”)⁵⁸

A nagy alapítási és szervezési hullámot követően 1929. december 1-jén Glattfelder Gyula püspöki szentmise keretében szentelte fel a 4 egyetemi corporatio címereit, melyeket Erdélyi László professzor útmutatásai alapján Bukovszky László tervezett. Az egyetemi aulában tartott avatási ünnepségen Bittér Illés commendator is megjelent, s megerősítette a régi és új corporatiókat. Felavatta az új priorokat. Nagyúrrá avatta dr. Menyhárt Gáspár, dr. Erdélyi László, dr. Poór Ferenc, dr. Jankovits László, dr. Hainiss Elemér, dr. Heller Erik, dr. Foerster Aurél, dr. Kogutowicz Károly, dr. Iványi Béla, dr. Issekutz Béla nyilvános rendes egyetemi tanárokat és dr. Kószó István nyugalmazott államtitkárt. Dr. Poór Ferencné, a Banatia, dr. Huszti Józsefné a Clusia, dr. Aigner Károlyné a Corporatio Danubiana dominái lettek.⁵⁹ Alig egy héttel később a Szegeden tartózkodó gróf Klebelsberg Kuno vallás- és közoktatásügyi miniszter előtt személyesen is elmondhatták észrevételeiket és kéréseiket.⁶⁰

⁵⁴ BUKOVSZKY 1936. 41.

⁵⁵ BUKOVSZKY 1936. 43.

⁵⁶ BUKOVSZKY 1936. 43.

⁵⁷ SCHILLING Gábor (szerk.): *Az Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola évkönyve az 1942/43. tanévről.* (továbbiakban: SCHILLING 1944) Szeged, 1944. 118.

⁵⁸ BUKOVSZKY 1936. 42.

⁵⁹ Szegedi Új Nemzedék XI. (1929) december 3. 4.; BUKOVSZKY 1936. 44.

⁶⁰ Szegedi Napló V. (1929) december 10. 4.

1930. május 28-án az egyetem aulájában Ury Lajos végezte a szegedi corporatiók közös avatását.⁶¹ Az Americana országos központját képviselte még dr. Szentgyörgyi Elemér, archiadvocatus, dr. Baranyai Jusztin nyilvános rendes egyetemi tanár és Kühn Szaniszló, a cancellaria igazgatója. Ekkor dr. Szőkefalvi Nagy Gyulát a Corporatio Integra és dr. vitéz Szabó Gézát a Corporatio Szegediensis priorává avatták. Dr. Várkonyi Hildebrand nyilvános rendes egyetemi tanárt, dr. Nádas Zoltán (1904–1986) piarista szerzetest⁶² és dr. Mester János főiskolai tanárt emericánus lelkésszé avatták. Nagyurakká dr. Aigner Károly főispánt, Back Bernát felsőházi tagot, dr. Ditrói Gábor, dr. Sík Sándor és dr. Solymossy Sándor egyetemi nyilvános tanárokat, dr. Galamb Sándor főiskolai igazgatót és dr. Becker Vendel címzetes főigazgatót avatták. Dr. Erdélyi Lászlót pedig a Corporatio Szegediensis protectorává avatták fel.⁶³

1930. október 24-én a szegedi corporatiók díszközgyűlést tartottak Szent Imre ünnepséggel a piaristák dísztermében. A Szent Imre-szobor leleplezésén a Dóm téren az Americana nevében dr. Berecz János prior tartott ünnepi beszédet.⁶⁴

1930. december 1. és 3. között mozielőadást szerveztek a Széchenyi Moziban. Előadásra került a Credo Karolikus Filmvállalat filmje: A Lourdesi csoda. A filmvetítés előkészítése során ablakbeveréssel járó súlyos tüntetések és téli járvány hátráltatta a mozival való tárgyalásokat.⁶⁵

1931. március 26. és 28. között Sík Sándor vezetésével lelkigyakorlatot tartottak a piaristák dísztermében. Majd alig két héttel később a Corporatio Marisia tagjai közül ötvenen a jezsuitáknak a budai János-hegy tövében lévő Manréza lelkigyakorlatos házban végezték el nagybőjti készülüket.⁶⁶

1931. május 3-án volt az ünnepélyes avatás. Ury Lajos, Várkonyi Fidél és Wéber Kálmán subprior részvételével. Ekkor dr. Zobay Ferencet a Marisia priorává, Inczedy Lászlót a Banatia lelkészévé, dr. Miskolczi Dezső és dr. Várkonyi Hildebrand nyilvános rendes egyetemi tanárokat pedig nagyurakká avatta a commendator helyettese.⁶⁷

1931. őszén az emericana decanatusa jelentést nyújtott be az egyetem Rector Magnificusához, amelyben a Seniori Tanács működését hivatalosan is bejelentette, és kérte, hogy az egyetemi ifjúságra vonatkozó összes intézkedéseit szíveskedjék a tanács elnökének megküldeni.⁶⁸

⁶¹ Szegedi Új Nemzedék XII. (1930) május 27. 6.

⁶² LÉH ISTVÁN – KOLTAI ANDRÁS – BALANYI GYÖRGY: *A magyar piarista rendtartomány történeti névtára 1666–1997. Catalogus religiosorum provinciae Hungariae ordinis Scholarum Piarum 1666–1997.* (továbbiakban: LÉH – KOLTAI – BARANYAI 1998.) Budapest, 1998. 266.

⁶³ Szegedi Új Nemzedék XII. (1930) május 29. 4.; BUKOVSKY 1936. 47.

⁶⁴ BUKOVSKY 1936. 47.

⁶⁵ BUKOVSKY 1936. 48.

⁶⁶ Szegedi Új Nemzedék XIII. (1931) április 19. 4.

⁶⁷ Szegedi Új Nemzedék XIII. (1931) május 5. 3.; BUKOVSKY 1936. 48–49.

⁶⁸ BUKOVSKY 1936. 51.

A Corporatio Marisia vetette fel azt a később az Emericana új alkotmányába is bekerült gondolatot, hogy azokat a dominusokat, akik sem finaciális, sem más emericanas kötelességeiknek nem tesznek eleget, a convent névsorából a prior indítványára törölhesse. Az újításra valóban nagy szükség volt, mert abban az időben sok olyan dominust tartottak nyilván a corporatiók, akik valóban csak névleg voltak emericanasok, és akik miatt jogosan mondhatták, hogy az Emericana tagjainak bizonyos százaléka inaktív.⁶⁹

Az 1931. őszi félév legnagyobb megmozdulása a Foederatio Emericana tízéves országos jubileuma volt. A szegedi ifjúság nagylétszámú képviselőt küldött Budapestre a jubileumi ünnepségre.

1931. december 2-3-án ismét mozielődással próbálkozott a szegedi emericana. A Credo vállalat Vergődő lelkek című filmjének előadásából épp annyi haszon származott az emericana számára, hogy adminisztrációs költségeit pillanatnyilag fedezni tudta.⁷⁰

A Szent István Bajtársi Egyesület megalakulása után az Emericana pár leventéje belépett a Szent István Bajtársi Egyesületbe is, s annak jelvényét az emericanas jelvény mellett viselte. E magatartás ellen felszólalt az emericanas ifjúság nagy része, és hosszadalmas vitákat, tárgyalásokat indított el. Az Emericana országos központja kimondta: tekintettel az Emericana álláspontjára, amely szerint távol tartja magát a politikától, az Emericana jelvénye mellett a Szent István Bajtársi Egyesület jelvényét viselni és a leventéknek az egyesületbe belépni tilos.⁷¹

1932. május 1-jén tartották a szegedi corporatiók szokásos avatásukat, amelyen Bitter Illés comandator nagyúrrá avatta dr. Veress Elemér nyilvános rendes egyetemi tanárt, azévi rektort. Az avatást a Kass Szálló különtermében tartott díszebéd követte, melyen a commendator meleg szavakkal köszöntötte a rektort.⁷²

Épp a tagavatással egyidejűleg költözött ki a Katolikus Kör addigi helyiségeiből a Somogyi utcából, ennek következtében az Emericana fedél nélkül maradt. Ekkor Veress Elemér rektor az egyetem Fodor utcai épületében egy helyiséget biztosított az Emericana számára, mely ugyan a városközponttól mérhető távolsága miatt otthonként nem vált be, de legalább volt hová fedél alá vinni az egyesület ingóságait.⁷³ Hosszas tárgyalások, belső tanácskozások és vívódások után Inczedy László a Corporatio Banatia lelkésze a belvárosi óvoda feletti Toldy utcai épület emeleti helyiséget saját felelősségére és anyagi garanciájára kivette az

⁶⁹ BUKOVSKY 1936. 51-52.

⁷⁰ BUKOVSKY 1936. 52.

⁷¹ BUKOVSKY 1936. 53. 1933 tavaszán a szegedi egyetemi bajtársi egyesületek együttesen léptek fel a Szent István Bajtársi Egyesület politikai tevékenysége ellen. Szegedi Napló IX. (1933) március 31. 2.; Délmagyarország IX. (1933) március 31. 3.; Szegedi Napló IX. (1933) április 1. 3.

⁷² Szegedi Új Nemzedék XIV. (1932) május 3. 3.; BUKOVSKY 1936. 53.

⁷³ BUKOVSKY 1936. 53.

Emericana számára.⁷⁴ A helyiség hivatalos átadására és felavatásra 1932. október 22-én került sor.⁷⁵

1932. szeptember 4-én Kiskunfélegyházán a városháza közgyűlési terében tartottak az Emericana szegedi corporatiói propagandagyűlést, amelyen dr. Várkonyi Hildebrand nyilvános rendes egyetemi tanár, emericánás nagyúr és dr. Pázmány Ödön postatitkár, subprior beszéddel, Bukovszky László orvostanhallgató actuarius pedig saját szerzeményű versének felolvasásával szerepelt.⁷⁶

A Scola Americanában érdekes előadásokra került sor 1932 őszén. Például dr. Tóth József jogakadémiai tanár, prior, a volt győri, majd egri referendarius vagy P. Varga László S. J.⁷⁷ szociális konferenciabeszédei. Egy ruhaakció keretében több szegénysorsú egyetemi hallgató jutott szép ruhához.⁷⁸

1933 tavaszán hangos ifjúsági megmozdulások zajlottak a Szent István Bajtársi Egyesület élén álló és a szövetségközi határozatokat be nem tartó ifjúsági vezetők ellen.⁷⁹ A szegedi Emericana hivatalos vezetősége a szövetségközi szokásoknak így módon való megvédése ellen tiltakozott ugyan, és a tüntetésektől távol óhajtott magát tartani. Ez azonban nem vagy csak kisebb részben sikerült, mert az ifjúság egy része csatlakozott a tüntetőkhöz. Sőt az ügyeket egyszerűen szemlélők közt levő emericánásokat is presszionálni akarta a tüntetésre.⁸⁰

1933. május 28-án tartották a szegedi corporatiók hagyományos avató ünnepségüket az egyetem auditorium maximumában. Előző este került sor az egyetemi aulából kiinduló ballagási ünnepségre. Majd másnap Bitter Illés comendator minden korábbinál több új tagot avatott fel.⁸¹

1933 nyarán a Felsőipariskolában tanuló technológus tanulók fordultak beadvánnyal a szegedi Emericánához, s kérték, hogy a Felsőipariskolában is állítsanak fel corporatiót. Virág Sándor referendarius azonban észrevette, hogy valójában csak az ott már működő Turul Egyesület elégedetlenkedő tagjai kívánják ezt a szervezetet felállítani. Ezért az emericánások úgy döntöttek, hogy nem veszik át a lázongó elemeket, s nem alakítanak újabb corporatiót. Egyrészt azért, mert aki becsületesen akar dolgozni az egyesületében, az az ott működő Turul Bajtársi Egyesületben is megteheti, másrészt Szegeden annál a bajtársi élet sokkal közvetlenebb, mint hogy ilyen miatt azt elgáncsolni lehetne.⁸²

⁷⁴ BUKOVSZKY 1936. 53-54.

⁷⁵ Szegedi Új Nemzedék XIV. (1932) október 21. 5.; Szegedi Új Nemzedék XIV. (1932) október 23. 4.

⁷⁶ BUKOVSZKY 1936. 54.

⁷⁷ BIKFALVI 2007. 238.

⁷⁸ BUKOVSZKY 1936. 54.

⁷⁹ Szegedi Napló IX. (1933) március 31. 2.; Szegedi Napló IX. (1933) április 1. 3.

⁸⁰ BUKOVSZKY 1936. 54.

⁸¹ BUKOVSZKY 1936. 56.

⁸² BUKOVSZKY 1936. 57.

1933 őszén az Americana szegedi vezetősége számára feltűnt, hogy a főiskolán működő Corporatio Integra nagyszámú kisasszonya emericánus ismereteit kizárólag a Schola Emericánán meríti. Ezért a familia tisztikarának kibővítését eszközölték, és Szegeden elsőként a leendő kisasszonyok rendszeres emericánus oktatását Rédly Rózsára, az újonnan kinevezett magistrara bízta.⁸³

1933 őszén a szegedi nagypriorátus és a kamara anyagi helyzete megszilárdult, mert a kamara megszavazott az egyes corporatiók pénztárából évi 3 pengőt a kamara költségeire.⁸⁴ 1933. november 11-én a Tisza Szálló nagytermében közös teaestet tartottak a szegedi corporatiók. Ebben az időszakban különösen megsza-
porodtak a különféle curialis, convent, familiaris ülések, teadélutánok, tánciskolák, a Corporatio Banatia bridge partijai.⁸⁵

1933 őszén dr. Huszti József nyilvános rendes tanár meghívást kapott a budapesti egyetemre, így a megüresedett nagypriori méltóságra Bitter Illés commendator dr. Berecz János nyilvános rendes egyetemi tanárt nevezte ki, aki teljes szívvel és lélekkel látott hozzá a nagypriori irányító és reprezentáló munkához.⁸⁶

1933 őszére az országos commendatora bizottságai közül már több is jelentős tevékenységet valósított meg Szegeden. Ilyen volt a Schola Americana, melynek rektora dr. Somogyi József prior, titkára dr. Papp János; a parasztvezér iskola dominus magistere Hübner József dominus, titkára Bíró János tanító; a szociális iskola titkára Deák Sándor; a szerb tanfolyam vezetője Dorozslai Mihály, a cantate iskola dominus magistere Szögi Endre dominus, titkára Hortobágyi Tibor; a diákjóléti bizottság elnöke dr. Dávid Lajos nyilvános rendes egyetemi tanár, subprior, titkára Deák Sándor; a dispositio bizottság vezetője dr. Nagy Géza adminisztrátor; a sportbizottság vezetője Kovács Buna János dominus; a vigalmi bizottság vezetője dr. Mihályffy László cerimonarius; a címer- és jelvényellenőrző, valamint a cerimonia egyesített bizottság elnöke Bukovszky László dominus lett; a művészceh vezetését Taiszler János szobrászművész dominus vállalta.⁸⁷

Szintén 1933 őszén szervezték meg a szegedi Emericánán belüli blokkokat az egyetem egyes fakultásain.⁸⁸ A jogászblokk elnökévé dr. Heller Erik nyilvános rendes egyetemi tanárt, a Corporatio Danubiana nagyurát kérték fel. Senior

⁸³ BUKOVSZKY 1936. 58.

⁸⁴ BUKOVSZKY 1936. 59.

⁸⁵ BUKOVSZKY 1936. 59.

⁸⁶ BUKOVSZKY 1936. 59.

⁸⁷ BUKOVSZKY 1936. 60-61.

⁸⁸ A korábban alakult corporatiók már 1926-ban életre hívták az első blokkokat, melyek az ifjúság érdekképviselete mellett a képzésben is fontos szerepet játszottak: egyetemi szakonként tömörítették az ifjúságot. Az 1933-as alkotmánymódosítás értelmében már az öregurak is helyet kaphattak a saját szakmájuk szerinti blokkokban. UJVÁRY 2010. 438.

Klivinyi László. Az orvosblokk tanárelnöke dr. Ruzsnyák István nyilvános rendes egyetemi tanár, nagyúr lett. Seniora Straub Brunó volt. A Bölcsész és Természettudományos Blokk vezetője dr. Kogutowicz Károly nyilvános rendes egyetemi tanár, seniora Görgényi András lett.⁸⁹

1934. május 6-án az egyetem aulájában került sor az ünnepélyes avatásra,⁹⁰ amelyen dr. Mester Jánost és dr. Huszti Józsefet nagyurakká, Raskó Sándor prelátest protektorrá, vitéz Kiss Gyulát és Szimmeiszter Istvánt lelkészekké avatta Bitter Illés commendator.⁹¹

1934 őszén megnyílt a központi Katolikus Ház, melynek manzard rendszerű emeletén három helyiséget az Emericana kapott meg Glattfelder Gyula püspök és a Katolikus Kör jóváhagyásával. Így lett az Emericának Szegeden egy nagy klubterme biliárdasztalokkal és olvasó, illetve játékasztalokkal; egy vezetőségi irodája és egy tanácskozássokra használt külön olvasója.⁹²

1934. december 6-án a katolikus ház nagytermében tartott ünnepélyes avatást és fennállásának ötödik évfordulójának ünnepét a Corporatio Szegediensis. Ezen alkalmon az Emericana országos vezetőjét, Bitter Illés commendatort dr. Szentgyörgyi Elemér archiadvocatus helyettesítette, az ünnepi beszédet pedig dr. Glattfelder Gyula püspök mondta.⁹³

1935. május 12-én dr. Szentgyörgyi Elemér archiadvocatus jelenlétében zajlott az avató ünnepség, melyen P. Wesselényi Miklós minorita atyát lelkésszé avatta a Corporatio Marisia számára. A becsületszék helyi elnökéül dr. Iványi Béla nyilvános rendes egyetemi tanárt kérte fel a commendator.⁹⁴

1936-ig a Corporatio Szegediensisben még nem voltak familiák. De ekkor már intenzíven keresték a tanítóképzőből kikerült és családot alapított egykori diákok közül azokat, akik megfelelőnek tűntek a familiáris életre. Ennek a késlekedésnek oka volt a tanítóképző intézetben megvalósuló szigorúan fegyelmezett diákélet is, hiszen az lényegesen kevesebb teret engedett az egyesületi alkalmak által megkívánt szabad időbeosztásra.⁹⁵ Érdekes munkaterületet nyújt a Corporatio Szegediensis tagjai számára a Szívőárda, melyet az Emericana gyakorló iskolájának is neveznek, és amely a fiatal tanítónak az iskolán kívüli vezetés gyakorlatát adja meg. Az egyre jobban megerősödő egyesület az 1931/32. tanévtől

⁸⁹ BUKOVSKY 1936. 61.

⁹⁰ Szegedi Új Nemzedék XVI. (1934) május 1. 4.; Szegedi Új Nemzedék XVI. (1934) május 4. 2.; Szegedi Új Nemzedék XVI. (1934) május 8. 2.; Szegedi Új Nemzedék XVI. (1934) május 9. 3.

⁹¹ BUKOVSKY 1936. 61.

⁹² BUKOVSKY 1936. 62.

⁹³ BUKOVSKY 1936. 71.

⁹⁴ BUKOVSKY 1936. 63.

⁹⁵ BUKOVSKY 1936. 64.

népművelési kiszállásokat tart, amelyeken szép számmal szokott megjelenni a vidék, a városrészes népe, és örömmel hallgatja a tehetséges fiatal tanítókat.⁹⁶ A tanítóképzőben Bíró János volt az a senior, aki a Corporatio Szegediensis és az egyetemi corporatiók között megteremtette a tökéletes kapcsolatot. Ezután szinte el sem lehet képzelni seniori megbeszélést, amelyen a tanítóképzősök ne vettek volna részt.

A tanárképző főiskolán működő Corporatio Integra klubhelyisége egy 1936-os leírás szerint: „Középen a biliárdasztal, ami már a corporatio tulajdona. A sarokban egy jóhangú rádió, ez is az övék. Körül asztalok, székek, padok. És mindenfelé lányok és fiúk. Mind főiskolás... Az egyik asztalnál sakkoznak. A másikon három lány folyóiratokba temetkeznek. Egy kis asztalnál egy fiú és egy leány, úgy halljuk: szakdolgozat. Lehet! Az egyik sarokban kedves magyar garnitúra. És mindenfelé kép meg virág, meg szőnyeg. Igaz, hogy csak kókusz, de szőnyeg!”⁹⁷ A corporatióknak a főiskola ad lakást, fűtést, világítást és takarítást.⁹⁸ A helyiség tele van virággal, újsággal, könyvvel, szaklappal. Ennek nagy része kölcsön van Révai József piarista tanártól, aki időközben a corporatio lelkészi teendőit is átvette dr. Mester Jánostól.⁹⁹ Különleges szokás a Corporatio Integra ballagása is: hiszen egyedül itt történik, hogy a tanári szakvizsga letétele előtt elballagtatják a kisasszonyokat. Miután a leventék átvették a tarisznyát és a vándorbotot, ők is megkapják a Dominától a corporatio búcsúajándékát, egy dátumos emericánás ezüstgyűrűt.¹⁰⁰ Jelmezbájljuk városzerte híres. Ezt a Turul Szövetség főiskolai tagegyesületével a Botond Bajtársi Egyesülettel közösen rendezik minden év farsangjában a gyakorló polgári iskola hatalmas tornatermében.

Szögi Endre cancellar alakította meg a Corporatio Integra kamarakórusát, amely az egyetemi misék áhíthatos muzsikáját szolgáltatta sok vasárnapon, és amely később az egész főiskola kamarakórusává nőtte ki magát.¹⁰¹

Az 1935/36. tanév egyik legjelentősebb emericánás akciója a kereszt kifüggesztéséért folytatott harc volt. A fő érdem Falcione di Gardezza Loránd senior, kerületi assessoré.¹⁰² Ekkor indult meg a Délvidéki Ifjúság című diáklap, amely a Corporatio Danubiana és a Corporatio Clusia hivatalos lapja volt.¹⁰³ Az 1935/36. tanév folyamán szerveződtek meg a különféle corporatiókban működő egyetemisták és főiskolások szakmai fórumai, az ún. blokkok. Így alakult meg a Jogász

⁹⁶ BUKOVSKY 1936. 71.

⁹⁷ BUKOVSKY 1936. 64–65.

⁹⁸ BUKOVSKY 1936. 67.

⁹⁹ BUKOVSKY 1936. 67.

¹⁰⁰ BUKOVSKY 1936. 67.

¹⁰¹ BUKOVSKY 1936. 68.

¹⁰² BUKOVSKY 1936. 73.

¹⁰³ BUKOVSKY 1936. 74.

Blokk (vezetője dr. Heller Erik nyilvános rendes egyetemi tanár),¹⁰⁴ az Orvosblokk (vezetője dr. Ruzsnyák István nyilvános rendes egyetemi tanár), a Bölcsész és Természettudományi Blokk (vezetője dr. Kogutowicz Károly nyilvános rendes egyetemi tanár), a Főiskolai Blokk.

Schola Americana

1926 februárjában Győrött alapították az első Schola Americanát, melynek fő célja az volt, hogy „minden katolikus és magyar problémát emericánás szempontból világítson meg, pótolva ezzel a katolikus világnézetű egyetemi katedrákat.”¹⁰⁵

Néhány korábbi próbálkozást¹⁰⁶ követően Szegeden a Schola Americana az 1934/35. tanév második felében kezdte meg rendszeres működését a Szociális Iskola, olasz és szerb nyelvtanfolyam tagozatokban. Az Emericánás ifjúság érdeklődése kétségkívül legerősebben a Szociális Iskola felé fordult, ahol dr. Somogyi József főiskolai tanár és Deák Sándor jogszigorló vezetése mellett a kor égető szociális problémái tárultak fel szakszerű előadásokban, s az előadásokat követő részletes, élénk vitában. A hallgatóság létszáma 20-30 körül mozgott.

1935. március 12-én Somogyi József a Schola Americana rectora „A Schola Americana célja és feladatai”; dr. Mester János „Szociális alapeszmék az evangéliumban”; március 19-én P. Borbély István S. J.¹⁰⁷ „Az Egyház és állam”;¹⁰⁸

¹⁰⁴ Szegedi Új Nemzedék XVIII. (1936) március 13. 3.

¹⁰⁵ Americana XII. (1935) március 119.

¹⁰⁶ Dr. Szentgyörgyi Elemér ügyvéd, az Americana archiadvocatusa 1930 márciusában tartott előadást a Schola Americana keretében a párbaj megszüntetése ellen. Szegedi Új Nemzedék XII. (1930) március 29. 2. Majd 1930. április 28-án dr. Mester János egyetemi tanár tartott előadást Szent Erzsébet lelkiségéről és N. Czike Gáborné a familia hivatásáról. Szegedi Új Nemzedék XII. (1930) április 29. 2. Dr. Sík Sándor a „Modern ifjúsági mozgalmak”-ról, N. Czike Gábor pedig „A horvát kérdés és magyarság történelmi hivatása” címmel tartott előadást. Szegedi Új Nemzedék XII. (1930) május 4. 7.; Szegedi Új Nemzedék XII. (1930) május 7. 3. Trimmel Ferenc joghallgató „A szegedi diákegyesületek története” és Nyisztor Zoltán „Szent Ágoston” című előadást tartott. Szegedi Új Nemzedék XII. (1930) május 11. 2. Nyisztor Zoltán a két világháború között elismert és népszerű teológus volt. Életrajza: ADRIÁNYAI GÁBOR – CSÍKY BALÁSZ: *Nyisztor Zoltán*. Budapest, 2005. 1931. február 28-án Glattfelder Gyula megyéspüspök tartott előadást a Schola Americana keretében, s többek között arra is felhívta a figyelmet, hogy „Szüksége van az egyháznak a világiak apostolkodására, arra a védő és toborzó harcos munkára, amely gátat vet a bolsevizmus veszedelmének és a kapitalizmus túltengésének”. Szegedi Új Nemzedék XIII. (1931) március 1. 6. 1931. április 18-án tartott előadást dr. Tóth József Anima Americana címmel, majd április 25-én dr. Sík Sándor Prohászka Ottokár címmel. Szegedi Új Nemzedék XIII. (1931) április 15. 4.; Szegedi Új Nemzedék XIII. (1931) április 19. 7. 1932. április 23-án dr. Nádas Zoltán „Az európai keresztény kultúrközösség fejlődése” címmel tartott előadást, április 30-án pedig a kapitalizmusról és a marxizmusról beszélt. Délmagyarország VIII. (1932) április 21. 5.

¹⁰⁷ BIKFALVI 2007. 36.

¹⁰⁸ Szegedi Új Nemzedék XVII. (1935) március 17. 8.

március 26-án Nemes Czika Gábor szakiskolai igazgató „A munkabér reformja”; április 2-án dr. Kelemen László törvényszéki bíró „A magántulajdon jogai és kötelességei”;¹⁰⁹ április 9-én dr. Somogyi József „Eugenika és szociálpolitika”; április 30-án P. Varga László S. J.¹¹⁰ „Agrárpolitika és Egyház” címmel tartottak előadásokat. Az ifjúság pozitív érdeklődése, mely az élénk vitákban nyert kifejezést, arra ösztönözte a Szociális Iskola vezetőségét, hogy pályatételt is tűzzön ki a hallgatók számára „Egy magyar falu szociográfiája” címmel vagy szabadon választott tárgykörrel. A pályadíj 25 P, beadási határidő: 1936. május 1.

Hogy az ifjúság öntudatra ébredt, és érzi, hogy jövő vezető hivatásához szónoki készségre is szükség van, bizonyítja a Rhetor Iskola eleven tevékenysége. Dr. Szentiványi Róbert, teológiai főiskolai tanár, Szőnyi István joghallgató titkár közreműködésével hetenként összegyűjtötte az érdeklődőn, ifjúságot, s közvetlen gyakorlati úton vezette be az előadó-művészet titkaiba. Az iskola hallgatóságának létszáma 10-20 fő között mozgott. S hogy szomszédaink nyelvét és szokásait is itt az idő alaposan megismerni, ennek a belátásnak hatóerejét és fontosságát bizonyítja a szerb és olasz nyelvtanfolyam sikere. Prof. Dot. Cav. Arturo Stanghianelli, a Ferenc József Tudományegyetem olasz lektora és Doroszlai Mihály görögkeleti lelkész áldozatkész és önzetlen vezetése alatt, Obetkó Vilmos és Vadász István joghallgató titkárok közreműködésével, heti kétszeri összejövetelen átlagos 15- 20-as létszámban buzgón iparkodott az ifjúság nyelvtudását ilyen irányban is kiegészíteni. Amellett nem szabad megemlíteni nélkül hagyni, hogy a Kir. Olasz Követség a legnagyobb készséggel olasz tankönyveket bocsátott rendelkezésükre, amiről itt is őszinte hálával emlékeznek meg. (lábjegyzet: kis kapitálissal szedve: Bukovszky 1936. 74.) A tanfolyamok megszervezése körül pedig az említetteken kívül nagy érdemeket szerzett a Rector titkára, dr. Papp János középiskolai tanár.

Látva, hogy az érdeklődés elsősorban a szociális problémák felé irányul, a Schola Americana vezetősége az 1935/36. tanévben elsősorban a Szociális Iskolát iparkodott katolikus szabadegyetemmé kifejleszteni. Az első félévben hetenként P. Varga László S. J. „Gazdaság és keresztény erkölcs” címen tartott előadásorozatot. A második félévben P. Borbély István S. J. vállalt három előadásból álló előadásorozatot a nemzetközi élet aktuális problémáiról. Az előadásokat február 11-én „A nemzetközi élet aktuális problémái”,¹¹¹ február 18-án „Háború és béke” és március 3-án „Nemzetközi együttműködés és gyarmatosítás” címen tartotta meg. Március 10-én dr. Iványi Béla nyilvános rendes egyetemi tanár adott elő „A házasság történeti, jogi és erkölcsi megvilágítása” címen. Majd dr. Somogyi József főiskolai tanár vállalt előadást a fajelmélet világnézeti vonatkozásairól. Március 17-én „Mi a faj?”, március 24-én „A főbb emberfajok testi és lelki al-

¹⁰⁹ Szegedi Új Nemzedék XVII. (1935) április 2. 3.

¹¹⁰ BIKFALVI 2007. 239.

¹¹¹ Délmagyarország XII. (1936) február 11. 5.

kata”, április 21-én „A fajok harca és jövője”,¹¹² április 28-án „Fajok és népek pusztulása” címen.¹¹³

1936. október 14-én a bolsevizmusról tartottak vitaestet a Schola Emericana keretében.¹¹⁴ 1936. október 21-én dr. Somogyi József professzor „A liberális kapitalizmus” címmel folytatta a Schola Emericana előadássorozatát.¹¹⁵ 1937. február 22-én P. Borbély István tartott előadást „Európai problémák és a mai magyarság” címmel.¹¹⁶ 1937. április 6-án Kogutowicz Károly professzor „A környezettanulmányozás” címen adott elő.¹¹⁷ Előadásában kiemelte, hogy „*Mindaddig, amíg a magyar értelmiség nem kerül közelebbi kapcsolatba a magyar vidékkel, a táj problémáival, az éghajlat, a talaj, a föld népe társadalmi és gazdasági kérdéseivel, addig nem nőhet fel olyan generáció, amelynek kellő érzéke volna a magyar problémák iránt. Áligazságok, téves képzetek, rengeteg felületesség okozza, hogy a magyar közélet valósággal légüres térben tenyészik... A természeti körülményeknél még jóval bonyolultabbak a társadalmi és gazdasági viszonyok. A legnagyobb baj pedig az, hogy a való élettől elfordított arcú, régi iskola a magyar társadalomnak nagy többségében olyan vezetőket adott, akik meg sem tudják érteni, hogy e súlyos magyar problémát tanulmányozni kellene. Hogy ez áldozatokkal jár, hogy intézmények hiányoznak, melyekben a fiatal generáció legértékesebbjei találhatnának elhelyezkedést mielőtt a magyarság nagy problémáinak megoldásába foghatnának. Ezért fontos, hogy a diplomás magyar fiatalság nélkülözések árán és nemes lelkesedésből is életét szentelje ezeknek a környezettanulmányozásoknak, hogy soraiból kiválhassanak azok, akik az országépítés gondolatát valóra válthatják.*”¹¹⁸ 1937. április 13-án dr. Sándor István főiskolai tanár „A társadalmi válság regényeinkben” címmel tartott előadást.¹¹⁹

¹¹² Délmagyarország XII. (1936) április 21. 7. Előadásában a zsidókérdéssel kapcsolatban kiemelte: „A kérdést radikális rendszabályokkal nem lehet megoldani az ország egyetemes érdekeinek veszélyeztetése nélkül. Az ország közigazgatási élete nem nélkülözheti a zsidók kifejlődött közigazgatási érzékét. Ha máról holnapra kicseréljük a zsidó alkalmazottakat, könnyen az a veszély fenyegetné az országot, hogy a nagyvállalatok elbuknának a nemzetközi versenyben, és kénytelenek lennének keresztény munkások tízezreit is szélnek eresztetni. De nem lehet kívánni az önérzetes keresztény ifjúságtól sem, hogy a kereskedői pályára lépjen mindaddig, amíg a magyar társadalom nem tanulja meg a kereskedői osztályt jobban becsülni. Arra kell törekednünk, hogy a magyar zsidóság nemzeti és vallási érzésben minél jobban közeledjék hozzánk. Aki egyetlen zsidót megnyer keresztény magyarrá, többet tett nemzeti szempontból, mint az, aki száz zsidónak leveri a fejét.” Délmagyarország XII. (1936) április 22. 5.

¹¹³ Délmagyarország XII. (1936) április 26. 14.; Délmagyarország XII. (1936) április 29. 4.; Szegedi Napló XII. (1936) április 29. 6.

¹¹⁴ Szegedi Napló XII. (1936) október 15. 2.

¹¹⁵ Szegedi Új Nemzedék XVIII. (1936) október 18. 7.; Szegedi Új Nemzedék XVIII. (1936) október 22. 4.

¹¹⁶ Délmagyarország XIII. (1937) február 23. 7.; Szegedi Új Nemzedék XIX. (1937) február 24. 5.; Délmagyarország XIII. (1937) március 7. 15.; Délmagyarország XIII. (1937) március 10. 4.

¹¹⁷ Délmagyarország XIII. (1937) április 6. 3.

¹¹⁸ Délmagyarország XIII. (1937) április 7. 5.

¹¹⁹ Délmagyarország XIII. (1937) április 11. 13.; Délmagyarország XIII. (1937) április 13. 6.

1937 őszén folytatódtak a nagysikerű előadások. Október 26-án dr. Horváth Barna nyilvános rendes egyetemi tanár „Társadalmi utópiák” címmel, november 9-én dr. Radnai Miklós a szegedi munkásifjúság hivatásszervezetének főtitkára „Hivatásrendiség és munkásszervezés” címmel, november 18-án P. Varga László S. J. „Nacionalizmus és kultúra”¹²⁰ címmel, november 23-án dr. Nagy Géza tanügyi fogalmazó „Milyen is a mai ifjúság?” címmel, és november 30-án dr. Várkonyi Hildebrand nyilvános rendes egyetemi tanár „Korszerű lélektan és vallásos nevelés” címmel tartott előadást.¹²¹ 1938. március 1-jén Karl János Sch. P. a szegedi piarista gimnázium igazgatója¹²² tartott előadást „A falumunka és a főiskolai ifjúság” címen.¹²³ Előadásában a közeljövőre vonatkozólag három irány megvalósítását tartotta kívánatosnak: „*Először a tanult magyar társadalmi rétegben egy olyan érzületnek és ezzel párosult társadalmi szemléletnek kialakítását, amely a falu népének problémáit át tudja érezni és magáévá tudja tenni. A második feladat lenne a magyar falvak minden irányú tanulmányozása, mert komoly és szolid adatok nélkül egészséges reformot kezdeni nem lehet. Végül nemzeti szempontból rendkívül fontos, hogy a jövő fiatalsága értse meg azt, hogy ne csak a városokban igyekezzék elhelyezkedni és kenyerét megkeresni. A mai magyar falvaknak megfelelő vezetőkre is szüksége van. Erre a vezetésre pedig tervszerűen kell készülni.*”¹²⁴ 1938. március 8-án dr. Katona Jenő, a Korunk Szava szerkesztője tartott előadást „A szociális katolicizmus” címmel.¹²⁵ 1938. március 22-én Sík Sándor professzor „Irodalom és világnézet” címmel adott elő.¹²⁶

1939 márciusában Somogyi József professzor „A nemzet életerejé” című előadásában részletes statisztikai adatokkal mutatta ki, hogy mint közeledik a halál a mai kultúrnépek felé, s milyen népességpolitikai lépésekre van szükség a magyar nemzet fennmaradása érdekében.¹²⁷ 1939. március 29-én P. Borbély István S. J. tartott előadást franciaországi tapasztalatairól.¹²⁸ 1939. április 19-én dr. Várady Imre egyetemi tanár tartott előadást „A fasizmus kultúrája” címmel.¹²⁹

1939. október 10-én dr. Kovrig Béla miniszterelnökségi titkár, egyetemi tanár „Korforduló” címmel beszélt a modern nemzetközi politikáról és a magyarság nemzeti feladatairól: „*nekünk, magyaroknak minden időben legszentebb érzésünk*

¹²⁰ Délmagyarország XIII. (1937) november 19. 2.

¹²¹ Szegedi Új Nemzedék XIX. (1937) október 20. 4.; Délmagyarország XIII. (1937) október 21. 5.; Szegedi Új Nemzedék XIX. (1937) október 29. 3.

¹²² LÉH – KOLTAY – BALANYI 1998. 183.

¹²³ Délmagyarország XIV. (1938. február 27. 2.

¹²⁴ Délmagyarország XIII. (1937) március 2. 2.

¹²⁵ Délmagyarország XIV. (1938) március 6. 13.

¹²⁶ Délmagyarország XIV. (1938) március 23. 2.

¹²⁷ Szegedi Napló XV. (1939) március 8. 3.

¹²⁸ Szegedi Új Nemzedék XXI. (1939. március 29. 3.

¹²⁹ Szegedi Új Nemzedék XXI. (1939) április 20. 3.

volt a patriotizmus, és ebből alakult ki, de ahogyan ma értelmezik, az az eltorzult, meghamisított, igaz tartalmából kivetkőzött és a magyar igaz honszeretettel merőben ellentétes célú, szellemű nacionalizmus lehetlenné teszi a nemzetek együttélését és modern eretnekséggé fajult. Míg a népek vissza nem térnek a patriotizmushoz, az igazihoz, addig a korcs, meghamisított nacionalizmustól szétzaggatott emberiség nem tudja megtalálni az egészségesebb európai szintézist, az élet emberhez méltó formáját.”¹³⁰ 1939. október 31-én P. Borbély István S. J. tartott előadást „Az Egyház és az előretörő politikai irányzatok” címmel. Ebben hivatkozott XII. Pius pápa Summi Pontificatus kezdetű enciklikájára, amely nemzetközi és társadalmi nyugtalanságok elmaradt levezetéséből magyarázza a mai bajokat. Az ideológiával szemben az Egyház elutasítja az egyoldalúságot, és szembe fordul azzal az irányzattal, amely meggondolás nélkül a földi haladás káprázatával szédíti el az embereket. E helyett állandóan őrzi és hirdeti Krisztus Királyságának az eszméjét, amely a minden emberi értéket felölelő és a lelkeket az örökkévalóságok felé irányító társadalmi programnak legtökéletesebb ébresztője.¹³¹ 1939. november 7-én Kerkai Jenő S. J.¹³² „Korunk válsága és az egyház” című előadásában kiemelte, hogy „a totális katolikus nem akar, csak egy úrnak szolgálni: Krisztusnak”.¹³³ 1939. november 21-én Varga László egyetemi tanársegéd tartott előadást „Nemzeti életünk és népi műveltségünk” címmel.¹³⁴ Egy héttel később, november 28-án dr. Somogyi József főiskolai tanár „Fajiság és magyarság” címmel tartott előadást, amelyben leszögezte: „A magyarság se vér, se faj, hanem a szellem közössége”.¹³⁵

1940. február 14-én Szűcs Lajos „A test föltámadása – Emberi testünk mai értékelése” címmel tartott előadást.¹³⁶ Majd 1940. február 28-án P. Borbély István S. J. „Katolicizmus és nemzetiségi eszme” című előadásában elítélte azokat a visszaéléseket, melyeket a nemzeti eszme leple alatt, akár hatalmi érdekből, akár politikai számításból, akár önző gazdasági előretörésből követnek el. A tiszta nemzeti eszme érvényesülését azonban a legnagyobb szeretettel karolja föl. Ahogy a természetes körülmények között felnőtt virág színe és illata mindig felülmúlja az üvegházi termést, úgy adja meg a nemzetiséghez való ragaszkodás is az emberségnek a meleget, egészséget, természetességet. Íme az egyház értékelése, mely kötelességükké teszi a nemzetiséghez való hűséget, az igazságtalanul megtámadott nemzeti állomány öntudatos védelmét, sőt megengedi a nemzetiség érdekében kifejtett hódítást is, amíg ez kifogástalan eszközökkel, az emberiség

¹³⁰ Délmagyarország XV. (1939) október 11. 3.

¹³¹ Szegedi Új Nemzedék XXI. (1939) november 3. 6.

¹³² BIKFALVI 2007. 113.

¹³³ Délmagyarország XV. (1939) november 8. 3.

¹³⁴ Szegedi Új Nemzedék XXI. (1939) november 22. 5.

¹³⁵ Szegedi Új Nemzedék XXI. (1939) november 29. 4.

¹³⁶ Szegedi Új Nemzedék XXII. (1940) február 15. 4.

érdekében, erőszak nélkül történik. A nemzeti eszmét tehát az életet építő és tökéletesítő, nem pedig romboló hatalommá kell tennünk.¹³⁷ 1940. március 6-án P. Borbély István S. J. „Katolicizmus és modern államélet” címmel tartott előadást.¹³⁸ 1940. április 3-án dr. Heller Erik adott elő „A büntetőjog és a világnézet” címmel.¹³⁹

Valamennyi előadáson nagy számban jelentek meg, nemcsak emericánások, hanem egyéb vendégek is, úgy hogy a hatalmas előadótermet, a Tanárképző Főiskola auditorium maximumát olykor zsúfolásig megtöltötték. Az előadásokat többnyire élénk vita követte.¹⁴⁰

Szociális és diákjóléti kezdeményezések

Az Emericana a nehéz sorban küszködő és anyagiakban szűkölködő egyetemi ifjúság támogatására már 1926 őszétől kezdődően igyekezett intézményesen megszervezni a középiskolai tanulóifjúság tanítását, hogy egyrészt a jobbérzésű és hazafias egyetemi ifjúság részére becsületes munkaalkalmat és kereseti lehetőséget nyisson, addig a szülők házi tanításra szoruló gyermekei mellé is feltétlenül megbízható és lelkiismeretes házi tanítókat biztosítson.¹⁴¹ 1928-ban pedig a szociálisan rászoruló egyetemi hallgatók számára nyári balatoni üdülést szerveztek, melyen megjelent József főherceg is.¹⁴² Az 1930-as években a világgazdasági válság elmélyülésével és a szociális problémák fokozódásával az Emericana érdeklődésében és tevékenységeinek körében is egyre jobban nőtt a szociális irányultság. 1931. március 14-én gróf Széchenyi György nyugalmazott főispán tartott előadást *Rerum novarum* címmel.¹⁴³ 1932 márciusában dr. Miskolczy Dezsőné, a *Corporatio Banatia* dominája társadalmi mozgalmat indított a szegénysorsú egyetemi hallgatóság anyagi támogatására. A programhoz szükséges anyagi erőforrásokat dr. Jugovits Istvánné terve szerint az általános bridge-lázat kihasználva teremtik elő. Ugyanis a továbbiakban bridge-délutánokat rendeznek a Virág-cukrárszámban keresztény úri családok részére. A vendégek 1,20 pengő belépő díjat fizetnek, amelynek ellenében uzsonnát kapnak, s a befizetett díj 46%-át az Emericana kapja.¹⁴⁴

¹³⁷ Szegedi Napló XVI. (1940) február 29. 5.; Szegedi Új Nemzedék XXII. (1940) február 29. 2.

¹³⁸ Szegedi Új Nemzedék XXII. (1940) március 7. 6.

¹³⁹ Délmagyarország XVI. (1940) április 4. 6.

¹⁴⁰ BUKOVSKY 1936. 75–76.

¹⁴¹ Szegedi Új Nemzedék VIII. (1926) szeptember 17. 5.; Szegedi Új Nemzedék VIII. (1926) szeptember 19. 5. Ezt a mozgalmat átvette később a Magyarországi Izraelita Egyetemi Hallgatók Egyesülete és a Turul Szövetség is. Délmagyarország VIII. (1932) október 6. 6.; Délmagyarország IX. (1933) október 4. 6.

¹⁴² Szegedi Új Nemzedék X. (1928) szeptember 30. 3.

¹⁴³ Szegedi Új Nemzedék XIII. (1931) március 14. 5.

¹⁴⁴ Szegedi Új Nemzedék XIV. (1932) március 13. 4.

Az 1935/36. tanévben az orvosi kari emericánás csoportok az iskolaorvosi vizsgálat alkalmával gümőkórral fertőzöttnek talált gyermekek családját felkeresve, egészségügyi statisztikát vettek fel, megkeresték a fertőzés forrását, a beteget orvoshoz küldték, ahol szükséges, tanácsokat adtak, és az észleletekről jelentést tettek a központban.¹⁴⁵

Ugyanakkor a szociális tevékenység célja egyértelműen a jobboldali konzervatív és keresztény elveket valló hatalmi rendszer fenntartása volt.¹⁴⁶ Ilyen megfontolásból került sor 1936 szeptemberében a szegedi egyetemi bajtársi egyesületek közös fellépésére a spanyol népfront ellen. A programon az Emericana képviselői (Buócz Elemér és Szőnyi István) mellett dr. Erdélyi László, az egyetem rektora beszélt és arról szólt, hogy nem lehet megengedni semmilyen körülmények között azt, hogy a megcsonkított ország testébe ismét befészkelje magát 1918 szelleme. Ez ellen – mondta a rektor – életünk árán is küzdenünk kell. Tiltakoznunk kell az ellen, hogy a munkások nevében szimpátiával emlékezzenek meg a spanyol kormány mellett.¹⁴⁷ A rendezvénynek a spanyol konzervatív körök iránt érzett szimpátia kimutatása mellett egyértelmű belpolitikai aktualitása is volt.¹⁴⁸ Az Emericana nevében Buócz Elemér beszédében ugyanis kiemelte: *„Alig másfél évtizeddel a magyar kommunizmus bukása után ismét felhangzanak a vörös jelszavak. Mélyen megdöbbenő, bajtársaim, hogy a viszonyok alakulása idáig engedte fejlődni az eseményeket, hogy a gyászos emlékü 19-es októberi forradalom előszele ismét az arcunkba csap, magával hozva özvegyek és árvák jajgatását, az agyonkínzott mártírok utolsó sóhaját. Ez a megdöbbenő állapot a magyar ifjúság számára a keserves öntudatra ébredést jelenti, hogy elkövetkezett számunkra az idő, itt a cselekvés órája! Esküszünk mindarra, ami előttünk szent és isteni, hogy abban a harcban, melyet már másfél évtizeddel felvettünk hazánkért és nemzetünkért, hazafiás és nemzeti elveinkért, még kétségbeesettebben megfeszítjük izmainkat, s utolsó leheletünkig, szívünk utolsó dobbanásáig küzdünk a végső győzelemig, a nemzeti eszmék, a keresztény gondolat végső diadalra jutásáig. És írtóhadjáratot indítunk mindazok és mindaz ellen, akik és ami*

¹⁴⁵ Délvidéki Ifjúság I. (1935/36.) 6. szám (február) 4. oldal

¹⁴⁶ A keresztény és nemzeti politikai értékek közvetítését szolgálták az olyan programok, mint például a Corporatio Danubiana 1930. november 20-i ünnepi kiskáptalana, amelyen dr. Menyhárt Gáspár egyetemi tanár tartott előadást gróf Zichy Nándorról. Előadásában hangsúlyozta: „Zichy Nándor volt az, aki visszaadta a nemzetnek katolikus öntudatát. Az ő műve az, ami hazánkban katolikus. A katolikus hitélet reneszánszának megindítója, melybe az Egyház örök igazságaiból merített mélyes tartalmat Prohászka öntötte, Zichy Nándor volt. Ő készítette elő, törte fel azt a talajt, melybe gyümölcsöt ígérően hullanak Prohászka igéi. Mindenhol ott találjuk Zichyt, aki törhetetlen hitével és hazaszeretetével szolgálta nemzetét. Nem lehetünk mindnyájan Zichy Nándorok, de járjuk az ő útját, hogy így legyen emléke közöttünk mindörökké áldott”. Szegedi Új Nemzedék XII. (1930) november 21. 2.

¹⁴⁷ Délmagyarország XII. (1936) szeptember 23. 3.

¹⁴⁸ Szegedi Új Nemzedék XVIII. (1936) szeptember 24. 5.

az ellentétes elvek, a nemzetköziség, istentagadás és bolsevizmus érvényesítését engedik. De ezen harcunk ne keltsen félreértést. A legtávolabb áll tőlünk, hogy a szociáldemokrata párt keretében tömörült magyar munkásságot vádoljuk meg nemzetietlen gondolkodással.”¹⁴⁹ Szintén 1936 szeptemberében a Corporatio Danubiana újonnan megválasztott seniora, Miklósi László negyedéves joghallgató beszédében kiemelte: „Minden katolikus egyetemi és főiskolai hallgatónak ismernie kell a gazdasági válságból való kibontakozásnak katolikus elvek szerinti útjait, tehát tisztában kell lenni a Quadragesimo Anno, a Rerum Novarum és az idevágó katolikus szociális tudományokkal, hogy ezen elvek irányítása mellett lehessünk az ország reformerei.”¹⁵⁰

1936 őszén a Schola Americana keretében több előadásból álló sorozatot tartottak a bolsevizmus veszélyeiről, ezeken „A Katolikus Szabadegyetem világnézeti tanfolyama hirdeti és fejti ki – a Schola Americana rendezésében – azokat az eszméket és teendőket, amelyek egyedül képesek szembeszállni a hazánkat, fajtánkat, egész művelődésünket újra pusztulással fenyegető „liberális”, közömbös cégér alatt meghúzódó vörös elvek, magatartások s propaganda ellen. Mivel pedig az ezek elleni harc sikere nemcsak a katolikusok, hanem mindnyájunk egyetemes érdeke, mindazoknak, akik nem akarják továbbra is tétlenül, gyámoltalanul nézni a bolsevizmus térhódítását, akik végre a puffogó frázisok helyett áldozatra készen tettekre is merik elhatározni magukat, e világnézeti tanfolyamon a helyük!”¹⁵¹ Somogyi József főiskolai tanár 1936 októberében a Schola Americana-előadásában kiemelte: „Marx részben helyesen mutatott rá a szociális bajokra, jóslatainak egy része szintén megvalósult. Sok minden azonban másként alakult, mint megjósolta, és egész elmélete súlyos tévedéseken épül fel. Történelmi materializmus egyoldalú túlzás. A magántulajdonra is szükség van, mert enélkül lehetetlen volna a munkának, még inkább a szükségleteknek igazságos szétosztása és az egyén rabszolgai függésbe jutna a vezetőkkel szemben. Az egyénnek természetjoga van arra, hogy szükségleteit maga állítsa elő, ami csak a termelőjének tulajdonjogával történhet.”¹⁵²

1937 áprilisában valamennyi egyetemi ifjúsági egyesület együttműködésével nagyszabású diákgyűlést szerveztek, amelyen Krénusz Ferenc az Americana nevében beszélt. Azzal kezdte, hogy nagyon nehéz higgadtan beszélni az ifjúság problémájáról. A probléma megoldását sokszor kilátásba helyezték, az ifjúság azonban nem várhatja tétlenül a sült galambot. Szakítani kell az ifjúságnak az eddigi komolytalan stílussal. Hangsúlyozta, hogy májusra hívják össze közös kongresszusra a nemzeti alapon álló bajtársi egyesületek vezetőit, és ezen kongresszu-

¹⁴⁹ Szegedi Új Nemzedék XVIII. (1936) szeptember 25. 1–2.

¹⁵⁰ Délvidéki Ifjúság I. (1935/36.) 1. szám (szeptember) 1–2.

¹⁵¹ Szegedi Új Nemzedék XVIII. (1936) október 15. 2.

¹⁵² Szegedi Napló XII. (1936) október 29. 4.

son közösen foglaljanak állást az ifjúság ügyében és a kívánságokat juttassák el a kormány elé. Javasolta, hogy az ifjúság forduljon segítségért a társadalomhoz is azzal, hogy járuljanak hozzá az önállósulási alap megteremtéséhez.¹⁵³

Még 1937 tavaszán nagyszabású előadás sorozatot szerveztek a diplomás fiataloknak a gazdasági és kereskedelmi pályákon történő elhelyezkedése érdekében. Ezen a legkülönfélébb gazdasági, kereskedelmi, közhivatali vagy tudományos, illetve spirituális szakember ismertette az érdeklődő fiatalok számára az elhelyezkedési lehetőségeket és azok kihívásait, nehézségeit.¹⁵⁴

A nemzeti egység gondolata és revíziós törekvések

Már az Emericana szegedi alakuló ülésén, 1926. február 27-én dr. Tóth Imre kormányfőtanácsos „zárszámban hangsúlyozta, hogy csak az ifjúság mentheti meg Magyarországot, s az ifjúság szerezheti vissza régi hazánkat”.¹⁵⁵ Alig 3 hónappal később (május 9-én, az Emericana első szegedi tagavató ünnepségén Ury Lajos, a budapesti ítélőtábla tanácselnöke kijelentette: „Soha égbekiáltóbb bűnököt államok ellen nem követtek el, mint ma; és soha szörnyűbb bünt, mint a szövetséges hatalmak hazánk ellen. Ezt sehol jobban nem érzi és jobban nem marcangolja az embert, mint Szegeden, melytől 6 km-re a mi három hegyes és folyós címerünk helyett idegen államok ijesztő állatokat ábrázoló címerei merednek ránk. Ő nem csatlakozik a fásultak és lemondók seregéhez, hanem azt állítja, hogy fel fogunk támadni idegen segítség nélkül is. A Gondviselés erre eszközöket nyújt nekünk. Egy ilyen eszköz a mi gyönyörű szervezetünk is, mert akik az Emericana rendjébe tartoznak, azok a feltámadást nemcsak előkészítik, hanem meg is valósítják.”¹⁵⁶

1928 nyarán a szegedi Emericana két hónapos tábort szervezett tagjai számára, amelyen „Az esti kürtszó imára hívott haza bennünket, imádkoztunk. Ima után halálos csend ült a táborra – Trianoni silentium. De ezek után belekiáltottuk a csendbe minden magyar imádságát: Nem... nem... soha!”¹⁵⁷

1930. október 24-én a piarista gimnázium dísztermében tartották az Emericana szegedi díszközgyűlését, amelyen Papp János diákelnök Szent Imre életpéldája kapcsán kiemelte, hogy Szent Imre az életideál, amely a válaszüton lévő új nemzedéket kivezeti a sötétség országából, s megmutatja, hogyan kell visszaszerezni

¹⁵³ Délmagyarország XIII. (1937) április 24. 4. Az ülésen elfogadott memorandum politikai fogadtatását és Darányi Kálmán miniszterelnök reakcióját a következő héten beszélték meg az emericánus egyetemisták. Szegedi Új Nemzedék XIX. (1937) április 30. 5.

¹⁵⁴ Szegedi Új Nemzedék XIX. (1937) május 23. 4.; Szegedi Új Nemzedék XIX. (1937) október 17. 4–5.; Szegedi Új Nemzedék XIX. (1937) október 31. 4., valamint az összes előadás egybeszerkesztett változata HALMOS KÁROLY (szerk.): *Schola Emericana Szegediensis sajtóankétja a diplomás ifjúság önállósításáról*. Schola Emericana Szegediensis: Szeged, 1937.

¹⁵⁵ Szegedi Új Nemzedék VIII. (1926) február 28. 4.

¹⁵⁶ Szegedi Új Nemzedék VIII. (1926) május 11. 3.

¹⁵⁷ Szegedi Új Nemzedék X. (1928) szeptember 30. 3.

a régi magyar határokat: de nemcsak visszaszerezni, hanem hogyan kell meg is tartani.¹⁵⁸ 1931. március 15-én a Corporatio Marisia curiálisan Trimmel Ferenc senior „americanás szeretettel szolt a megjelentekhez, fokozott szervező, építő munkára hívta fel őket, ennek dokumentumaképpen kívánta, hogy az Americana egész erejével lépjen be a Revíziós Ligába,¹⁵⁹ amit a curia nagy lelkesedéssel határoz el.”¹⁶⁰

1933. március 29-én tartottak eredményhirdetést a Corporatio Danubiana által korábban kiírt a revíziós gondolat ébrentartására szolgáló pályázatában. Az eredeti felhívás szerint négy különböző tételben a revízió politikai, jogi, publicisztikai és irodalmi oldalának megvilágítására és tüzetes tanulmányozására nyílt lehetőség.¹⁶¹

1933. október 18-án a tanárképző főiskola igazgató tanácsa a vallás- és közoktatásügyi miniszter 19.885/1933. IV. sz. alatt szeptember 14-én kelt, és a kommunista szervezkedések ügyében intézkedő rendeletére válaszul a tanári karból előadót jelölt ki az ügy figyelemmel kísérésére. Ezt követően pedig Buday Árpád professzor felszólalásában megjegyezte, hogy „a főiskolai Botond Bajtársi Egyesület és az Americana elég biztosítékot nyújt arra, hogy a főiskolai ifjúság nemzeti együttérzése csorbát ne szenvedhessen”.¹⁶² A tanári kar tehát a nemzeti együttérzés fenntartására alkalmas egyesületnek tartotta a katolikus diákszövetséget.

1934 februárjában mozgalmat indított a szegedi americanás ifjúság, hogy péntekenként déli 12 órakor az Árpád téren lévő országházsló elé vonulnak, s ott tisztelegnek a nemzeti zászló előtt.¹⁶³

A trianoni békediktátum által elszakított területek magyarságának kulturális bemutatkozását és a nemzeti egység gondolatát ápoló szórakoztató estek komoly eredményt értek el. Somogyi József prior a főiskola tanári karának 1936. június 17-i ülésén a Corporatio Integra éves munkájáról beszámolva a gyűlések és komoly tárgyú előadások kapcsán megjegyezte „külön említést érdemel a familia székely irodalmi estje, amelyet Dr. Ábrahám Ambrus főiskolai tanár nyitott meg a székely lélekről tartott előadásával. Az est hangulatát a Kamara Kórus énekszá-

¹⁵⁸ Szegedi Új Nemzedék XII. (1930) október 25. 7.

¹⁵⁹ 1927. október 1-jén megalakult magyar közéleti, kulturális szervezet, amely Herczeg Ferenc író vezetésével jelentős revíziós tevékenységet fejtett ki 1944-es megszűntéig. ZEIDLER MIKLÓS: *A Magyar Revíziós Liga*. Rubicon (1997) 1. szám (interneten: http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/a_magyar_revizios_liga/) (letöltés: 2012. április 12.)

¹⁶⁰ Szegedi Új Nemzedék XIII. (1931) március 17. 4.

¹⁶¹ Szegedi Új Nemzedék XV. (1933) március 30. 2.; Szegedi Új Nemzedék XV. (1933) március 31. 5.

¹⁶² CsML VIII. 19. (Szegedi Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola iratai) 1. doboz

¹⁶³ Szegedi Új Nemzedék XVI. (1934) február 24. 5.; Szegedi Új Nemzedék XVI. (1934) november 28. 4.; Szegedi Új Nemzedék XVI. (1934) november 29. 5.

mai emelték. Kratofil Irma a mai székelly irodalmat ismertette.”¹⁶⁴ 1938. február 10-én a trianoni békével elszakított területekkel foglalkozó kollégiumoknak bevezetése tárgyában kiküldött bizottság ülésén dr. Somogyi József kiemelte, hogy „az Integra Corporatiónban tömörült főiskolai hallgatóság több alkalommal foglalkozik az elszakított területekre vonatkozó kérdésekkel, és a közeljövőben is felvidéki est megtartását tervezi.”¹⁶⁵ Az 1944-ben megjelent főiskolai évkönyv valóban említi az 1938. április 7-i Felvidéki-estet és az 1940. októberi Erdély-estet.¹⁶⁶

1940. november 11-én a tanítóképző intézetben működő Corporatio Szegedien-sis újszerű irodalmi matinén emlékezett meg a hazatért Erdély irodalmi értékeiről.¹⁶⁷

Az elszórt adatok meggyőzően mutatják, hogy az egyetemi és főiskolai Em-ericana-egységek gyakorta szerveztek olyan célú zenés, verses és szórakoztatú műfajú esteket, melyek az erőszakosan elszakított országrészek kulturális hagyományaival, illetve megváltozott viszonyaival szembesítették a hallgatókat. E programok minden bizonnyal nagy szerepet játszottak a nemzeti egység és a trianoni békediktátum revíziója gondolatköreinek terjedésében.¹⁶⁸

A szegedi egyetemi corporatiók megszűnése

Több korábbi sikertelen kezdeményezést követően 1938. március 15-én igen lendületes sebességgel vette kezdetét a szegedi egyetemi és főiskolai fiatalság egységmozgalma. Ennek első látványos eredménye a tanárképző főiskolán mutatkozott meg, ahol 1938. április 25-én diáknagygyűlésen egy egységes diákszervezet létrehozását fogadták el a jelenlévők.¹⁶⁹ Hasonló lelkesedéssel került sor az egyetemisták gyűlésére is két nappal később. Azon dr. Gelei József rektor elnöklése alatt az ifjúság a bajtársi egyesületektől független egységes egyetemi ifjúsági egyesületet kíván létrehozni, s ez a mozgalom nem irányul a bajtársi egyesületek ellen, mert valamennyivel együtt akar küzdeni az egyetemi ifjúság a közös célo-

¹⁶⁴ SZTE Levéltára Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola iratai

¹⁶⁵ CsML VIII. 19. Szegedi Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola iratai

¹⁶⁶ SCHILLING 1944. 116. Az Erdélyi estről a főiskola tantestületének 1941. május 24-i ülésén dr. Sándor István subprior beszámolójában is említést tett: „Október hónapban a corporatio egy nagyszerű »Erdély Est«-et rendezett a főiskola dísztermében. Az ünnepi beszédet dr. Ábrahám Ambrus a főiskola igazgatója mondotta. Az est egyik kiemelkedő száma Bartalis János erdélyi költő szereplése volt.” SZTE Levéltára Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola iratai; Délmagyarország XVI. (1940) október 19. 6.; Délmagyarország XVI. (1940) október 22. 5.

¹⁶⁷ Szegedi Új Nemzedék XXII. (1940) november 12. 9.

¹⁶⁸ VAJDA TAMÁS: *A nemzeti egység és a revízió gondolata az Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskolán (1928–1947)*. In: Miklós Péter (szerk.): *Újragondolt negyedszázad. Tanulmányok a Horthy-korszakról*. Szeged, 2010. 128.

¹⁶⁹ Szegedi Új Nemzedék XX. (1938) április 26. 5.

kért. A gyűlés végén Gelei rektor hangoztatta, hogy a régi bajtársi egyesületekre hálával mindenkinek kell gondolni, mert azok nevelték ki részleteiben a mai nagy egységet.¹⁷⁰ Végül az 1938-as egyetemi egységmozgalom hamarosan megghiúsult, s a hagyományos bajtársi egyesületek még a következő két esztendőben folytathatták a tagfelvételt és korábbi tevékenységüket,¹⁷¹ mégis egyre inkább csökkent az Americana egyetemi korporatióiba jelentkező új tagok száma, s az 1940/41. tanévre a korábbi 4 szegedi egyetemi korporatiót kettőbe kellett összevonni.¹⁷² Az 1940/41. tanév folyamán Szent-Györgyi Albert rektor által végrehajtott szegedi diákegység döntő csapást mért a szegedi egyetemi emericánus korporatiókra. Hiszen 1940 decemberétől egyetemi tanácsi engedélyhez kötötték az egyetemi hallgatók újabb tagfelvételét minden hagyományos bajtársi egyesületbe.¹⁷³ Így a Corporatio Marisia, Banatia, Clusia és a Danubiana számára egyaránt megszűnt az utánpótlási lehetőség. Nem véletlen, hogy még az 1940/41. tanév folyamán az összevont egyetemi korporatiókat tovább centralizálták, s az 1941. május 17-i tagavató káptalanra már csak a Corporatio Marisia működött az egyetemi egységek közül.¹⁷⁴ Ez az egység azonban a továbbiakban is a keresztény elvek melletti programot valósította meg. 1941. november 16-i díszcurialisukon dr. Hermann Egyed nagyprior leszögezte: „Az Americana nem törekszik partikularizmusra, minden őszinte és együttműködésre szólító baráti felszólítást örömmel fogad, de alapelveiből és önállóságából semmit sem enged.”¹⁷⁵

Hasonló gondolatokat fogalmazott meg Glattfelder Gyula megyéspüspök 1941. december 8-án a szegedi korporatiók ünnepélyes zászlószentelési szentmiséjén is: „az Americana sohasem volt az egészséges alkotóegység megbontója. Nem szétválasztani, hanem mindig összefogni akart, összefogni, összetartani mindazokat és testvéri közösségben együtt dolgozni mindazokkal, akik ezen az őseink vére által megszentelt földön Krisztus törvényeinek megfelelően akarják kiépitni a

¹⁷⁰ Szegedi Új Nemzedék XX. (1938) április 28. 4.

¹⁷¹ Szegedi Új Nemzedék XX. (1938) április 29. 4.

¹⁷² Magyar Országos Levéltár P 1363. fond (Foederatio Americana) 5. doboz 615/1940-41. ikt. sz. A főiskolai és a tanítóképző intézeti korporatio szegedi súlyának megnövekedése már az 1940. május 18-i levele- és kisasszonyavatáson is megmutatkozott, azon ui. főként főiskolai és tanítóképző intézeti tanárok és diákok vettek részt. Délmagyarország XVI. (1940) május 19. 5.

¹⁷³ Az 1941 nyarán megrendezett esztergomi nyári egyetemen is szóba került a szegedi diákegység megvalósítása és az Americana ellehetlenítése: „Érdekes, hogy éppen Szegeden, az ország legnagyobb katolikus városában milyen kevésbé érzi az egyetemi ifjúság a katolikus értelmiség tömörülésének szükségét. Sőt, mióta az új SzEI megalakult, egyetemi hallgató csak az egyetemi tanács külön engedélyével lehet tagja az Americanának. Mekkora érzéketlenség a középosztály problémái iránt! Ugyanott, ahonnan a hivatásszervezeti mozgalom kiindult, s ahol a főiskolás és tanítóképzős Americana szabadon és eredményesen működik!” Szegedi Új Nemzedék XXIII. (1941) július 19. 6.

¹⁷⁴ Szegedi Új Nemzedék XXIII. (1941) május 22. 5.

¹⁷⁵ Szegedi Új Nemzedék XXIII. (1941) november 18. 7.

*boldog magyar jövőt. Az Emericana nem követelt, és nem is fog követelni kizárólagosságot, szeretettel nyújt kezét minden más utakon haladó, de hasonló célok felé törő egyesületnek, szövetségnek, az egységet azonban nem a formában, hanem a lényegben, nem a minden nemes szándékot és törekvést elszíntelenítő egy táborba terelésben, hanem az azonos célok azonos szolgálatában látja és keresi; ennek az egységnek nemcsak követelője, előharcosa, de mindig odaadó munkása is.*¹⁷⁶ A Corporatio Marisia – ugyan egyre szerényebb keretek között – igyekezett folytatni munkáját. 1942. november 22-én Kaszap István-emlékünnepséget szerveztek, a fiatalon elhunyt jezsuita szerzetes¹⁷⁷ szenttéavatásának előmozdítása érdekében.¹⁷⁸

Közben a főiskolai hallgatókat tömörítő Corporatio Integra továbbra is eredményesen működött és tartalmas, színvonalas programokat szervezett. Ilyen volt az 1941 őszen tartott ún. Széchenyi-akadémia előadássorozata¹⁷⁹ vagy az 1943. január-március folyamán a fronton lévő 2. magyar hadsereg megsegítésére szervezett gyűjtések és jótékonyági estek.¹⁸⁰ Tagavatásokra pedig a továbbiakban is került sor.¹⁸¹

Az Emericana történeti szerepe

Az Emericana országos szerepéről már megállapította a kutatás, hogy „a korszak egyik legnagyobb és legtekintélyesebb társadalmi és ifjúsági szervezeteként döntően befolyásolta a felsőoktatási intézmények és jó néhány település egyesületi életét. Az erkölcsi értékek megbecsülésére tanítva, a társadalmi keretek „fontolva haladó” változtatásáért, ám alapvetően változatlan fenntartásáért harcolva a baloldal (még annak legmérsékeltőbb irányzatai) és a szélsőjobboldal alternatíváját is elutasítva egyszerre volt német-, nyilas-, szovjet- és kommunistaellenes.”¹⁸² Az országos teljesítményhez képest a szegedi egyetemi corporatiók kiemelkedően színes és értékes programot valósítottak meg a rendelkezésükre álló mintegy másfél évtizedben.

¹⁷⁶ Szegedi Új Nemzedék XXIII. (1941) december 10. 6.

¹⁷⁷ BIKFALVI 2007. 110.

¹⁷⁸ Délmagyarország XVIII. (1942) november 18. 6.

¹⁷⁹ Szegedi Új Nemzedék XXIII. (1941) november 14. 7.; Szegedi Új Nemzedék XXIII. (1941) november 21. 6.

¹⁸⁰ Délmagyarország XIX. (1943) április 4. 2.

¹⁸¹ Szegedi Új Nemzedék XXIV. (1942) április 26. 9.

¹⁸² UJVÁRY 2010. 499.

A Foederatio Americana szegedi archontológiája¹⁸³

Keleti kerület vezetői:

Decan, illetve **nagyprior:**

Dr. Szandner Pál 1928–1929¹⁸⁴

Dr. Huszti József 1929–1934¹⁸⁵

Dr. Berecz János 1934¹⁸⁶–1938¹⁸⁷

Dr. Heller Erik 1938–1940

Dr. Hermann Egyed 1940–1944

Referendarius:

Virág Sándor 1928-

Adminisztrátor:

Bukovszky László 1932–1934

Dr. Nagy Géza 1934-

Actuarius:

Ifj. Walathier Rezső

Bukovszky László

Ormos Ogréán Emil

Rotth Nándor

Sipos Béla

Emmer Imre

Szomora József

Miklósi László

¹⁸³ Adatgyűjtésünk sajnos még hiányos. Javító észrevételeket a szerzők szívesen fogadnak.

¹⁸⁴ 1929. február 28-án mondott le az Americana decani tisztségéről Szandner Pál professzor, mert meghívást kapott a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetemre. BUKOVSZKY 1936. 37. Hivatalos és ünnepi búcsúztatására 1929. május 10-én került sor az évi tagavató ünnepség alkalmával. Szegedi Új Nemzedék X. (1929) május 11. 2.

¹⁸⁵ 1929. április 14-én kapta meg dr. Huszti József nyilvános rendes egyetemi tanár, a Corporatio Banatia nagyura, Bittér Illés commandatortól decani kinevezését. BUKOVSZKY 1936. 38. 1930 őszén Huszti József a Bölcsész-, Nyelv- és Történettudományi Kar dékáni tisztsége miatt megnövekedett elfoglaltságára tekintettel átmenetileg felmentését kérte az Americana decani tisztségével járó feladatok teljesítése alól. Így átmeneti jelleggel – 1931 őszéig – dr. Berecz János a Corporatio Clusia priora vette át a dékán helyettesítését. BUKOVSZKY 1936. 48. Hivatalos szegedi búcsúztatására 1934. január 23-án került sor. Szegedi Új Nemzedék XVI. (1934) január 24. 2.

¹⁸⁶ Szegedi Új Nemzedék XVI. (1934) február 27. 3.; Szegedi Új Nemzedék XVI. (1934) március 3. 3.

¹⁸⁷ Délmagyarország XIV. (1938) október 7. 5.

A keleti kerület corporatioinak vezetői:

Protector:

Marisia corporatio:	Dr. moóri Glattfelder Gyula
Banatia corporatio:	Dr. Várhelyi József prépost Bezdán József
Clusia corporatio:	Dr. Czapik Gyula kanonok
Integra corporatio:	Raskó Sándor
Szegediensis corporatio:	Dr. Erdélyi László 1929–1938 ¹⁸⁸

Prior:

Marisia corporatio:	Dr. Tóth Imre 1926–1929 Dr. Debe Péter 1929–1931 Zobay Ferenc 1931–1934 Tichy Antal 1935–1940
Banatia corporatio:	N. Czike Gábor 1927–1929 vitész Bakonyi Imre 1929–1932 Dr. Miskolczi Dezső 1932–1935 ¹⁸⁹ mb. prior: Dr. Lugosi Döme mb. prior: Szöllőssy Ferenc 1936–1940
Clusia corporatio:	Dr. Berecz János 1929–1935
mb. prior:	Dr. Novák Jenő 1935–1940
Danubiana corporatio:	Dr. Petykó János 1929–1933 Szirányi Béla 1933–1937 Dr. Halmos Károly 1937 ¹⁹⁰ –1940
Integra corporatio:	Dr. Szőkefalvi Nagy Gyula 1929–1933 Dr. Somogyi József 1933–1940 Dr. Eperjessy György 1940–1944 ¹⁹¹
Szegediensis corporatio:	Dr. Becker Vendel 1929–1930 Dr. vitész Szabó Géza 1930–1932 N. Czike Gábor és Straub Ferenc 1933–1944

Lelkész:

Marisia corporatio:	Virág Sándor hittantanár Dr. Révai József OSchP ¹⁹²
---------------------	---

¹⁸⁸ Szegedi Új Nemzedék XX. (1938) október 7. 8.

¹⁸⁹ Szegedi Új Nemzedék XVII. (1935) október 16. 5.

¹⁹⁰ Szegedi Új Nemzedék XIX. (1937) október 8. 5.

¹⁹¹ SCHILLING 1944. 122.

¹⁹² Révai József piarista szerzetes 1926–1939 között tanár a szegedi gimnáziumban, közben a Középiszkolai Tanárképző Intézetben a görög, az Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskolán a német nyelv megbízott előadója. LÉH – KOLTAI – BALANYI 1998. 318.; Iskolai teendői mellett az ún. talpas cserkészek vezetője is volt. RÉVAI JÓZSEF: *Emlékezés a szegedi talpascserkészetre*

	Wesselényi Miklós minorita atya Zvezdovits Imre minorita atya Gábris Grácián OFM ¹⁹³
Banatia corporatio:	Virág Sándor hittantanár Dr. Várkonyi Hildebrand OSB Inczédy László hittantanár
Clusia corporatio:	Virág Sándor hittantanár vitéz Kiss Gyula hittantanár
Danubiana corporatio:	Dr. Nádas Zoltán OSchP ¹⁹⁴ Szimeiszter István hittantanár Dr. Mester János ny. r. egyetemi tanár Dr. Révai József OSchP
Szegediensis corporatio:	Pártos József hittantanár Dr. Révai József OSchP
Tiszteletbeli örökös senior:	
Marisia corporatio:	Tichy Béla Hrabovszky Dezső Boda Gyula Vízváry Ernő (+) Bukovszky László
Banatia corporatio:	Pávó Pál Papp János Zengő Elemér
Clusia corporatio:	Antalicz Károly
Danubiana corporatio:	Bukovszky László
Inregra corporatio:	Hortobágyi Tibor
Senior:	
1926. év:	M. Zehntbauer János jogszigorló ¹⁹⁵
1926/27. tanév:	M. Zehntbauer János jogszigorló

(1933–1943). In: Holl Béla (szerk.): *Piaristák Magyarországon 1642–1992*. Budapest, 1992. 232–295.; SKULTÉTY JÁNOS: *Arcképvázlat egykori szegedi piarista tanárainról*. In: Apró Ferenc (szerk.): *Piaristák Szegeden 1721–1996*. Szeged, 1996. 100–101.; CSILLIK BERTALAN: *Piarista diák voltam (1937–1948)*. In: Apró Ferenc (szerk.): *Piaristák Szegeden 1721–1996*. Szeged, 1996. 104–105.

¹⁹³ Szegedi Napló XVII. (1941) december 10. 4.

¹⁹⁴ Nádas Zoltán piarista szerzetes 1930–1933 között volt tanár a szegedi gimnáziumban. LÉH – KOLTAI – BALANYI 1998. 266. Nádas Zoltán nagy egyházi szónok hírében állt. Beszédei könyv alakban is megjelentek: Krisztus vére a magyar ugaron címmel. BUKOVSZKY 1936. 43.

¹⁹⁵ Ifj. Zehntbauer Jánost 1926. június 25-én avatták a jog- és államtudományok doktorává. Szegedi Új Nemzedék VIII. (1926) június 26. 4.

1927/28. tanév:	Tichy Béla jogszigorló M. Tichy Béla jogszigorló Hrabovszky Dezső joghallgató
1928/29. tanév:	B. Varga István orvostanhallgató M. Boda Gyula
1929/30. tanév:	B. Fehér László joghallgató M. Réder Károly joghallgató B. Papp János bölcsészhallgató Cl. Antalicz Károly joghallgató Dn. Bukovszky László orvostanhallgató In. Herckner Nándor főiskolai hallgató Sz. Exterde Tibor br. tanítójelölt
1930/31. tanév:	M. Trimmel Ferenc joghallgató ¹⁹⁶ B. Zengő Elemér orvostanhallgató Cl. Csendes János orvostanhallgató Dn. Tolnay István joghallgató In. Vincze Sándor főiskolai hallgató Sz. Battka Gyula tanítójelölt
1931/32. tanév:	M. Nagy Géza joghallgató B. Török Béla joghallgató (rövid ideig) Csékán János joghallgató Cl. Bakay József orvostanhallgató (rövid ideig) Lázár László bölcsészhallgató Dn. Ortutay Gyula bölcsészhallgató ¹⁹⁷ In. Salamon János főiskolai hallgató Sz. Szentpétery János tanítójelölt
1932/33. tanév:	M. Szkicsák István joghallgató B. Mezey Béla orvostanhallgató Cl. Bálint Gyula orvostanhallgató Tézsza József joghallgató Dn. vitéz Csíky János joghallgató In. Salamon János főiskolai hallgató Sz. Illyés István tanítójelölt
1933/34. tanév:	M. Polyák Tivadar joghallgató Sipos Béla joghallgató B. Mezey Béla orvostanhallgató

¹⁹⁶ Szegedi Új Nemzedék XII. (1930) október 12. 5.

¹⁹⁷ Szegedi Új Nemzedék XIII. (1931) május 19. 4. Ortutay Gyula seniori tevékenységét 1936-ban megjelent munkájában Bukovszky László így jellemezte: „A kiváló etnographus és író kiváló senior is lett volna, ha meg tudta volna sokszorozni önmagát, de így seniorságában nagyon látszott, hogy a jóindulaton kívül tettekre már nem nagyon tellett ideje.” BUKOVSZKY 1936. 50.

1934/35. tanév:	Lugossy Gyula orvostanhallgató Cl. Straub Brunó orvostanhallgató Dn. Fehér Kálmán joghallgató In. Hortobágyi Tibor főiskolai hallgató Sz. Bíró János tanítójelölt M. Váry Lajos joghallgató B. Ventilla Sándor joghallgató Cl. Hoppál Mihály orvostanhallgató Dn. Vadász István joghallgató In. Wagner János főiskolai hallgató Sz. Bíró János tanítójelölt
1935/36. tanév:	M. Vágó Béla joghallgató B. Falcione Loránd joghallgató Cl. Buócz Elemér joghallgató Dn. Miklósi László joghallgató In. Suta Gyula főiskolai hallgató Sz. Turai Géza tanítójelölt
1936/37. tanév:	M. B. Cl. Dn. In. Nagy János főiskolai hallgató ¹⁹⁸ Sz.
1937/38. tanév:	M. B. Cl. Dn. In. Somogyi István főiskolai hallgató ¹⁹⁹ Sz.
1938/39. tanév:	M. B. Cl. Dn. In. Győrök László főiskolai hallgató ²⁰⁰ Sz.
1939/40. tanév:	M. B.

¹⁹⁸ SCHILLING 1944. 122.

¹⁹⁹ SCHILLING 1944. 122.

²⁰⁰ SCHILLING 1944. 122.

	Cl.
	Dn.
	In. Bernáth Kálmán főiskolai hallgató ²⁰¹
	Sz.
1940/41. tanév:	M.
	B.
	Cl.
	Dn.
	In. Nagy F. Lajos főiskolai hallgató ²⁰²
	Sz.
1941/42. tanév:	In. Kopácsy Béla főiskolai hallgató ²⁰³
	Sz.
1942/43. tanév:	In. Baranyi Ferenc főiskolai hallgató ²⁰⁴
	Sz.
1943/44. tanév:	In. Vaszkun János főiskolai hallgató ²⁰⁵
	Fábián László főiskolai hallgató ²⁰⁶
	Sz.

²⁰¹ SCHILLING 1944. 122.

²⁰² SCHILLING 1944. 122.

²⁰³ SCHILLING 1944. 122.

²⁰⁴ SCHILLING 1944. 122.

²⁰⁵ SCHILLING 1944. 122.

²⁰⁶ SCHILLING 1944. 122.